

OKUMA GRUBU RAPORLARI
NECİB MAHFUZ

ŞUBAT DEPREMİNDE KAYBETTİĞİMİZ
CAN DOSTUMUZ **MUHAMMED ABALIOĞLU'NUN**
AZİZ HATIRASI İÇİN
(22.03.1996-06.02.2023)

Giyim kuşamı ve alaycı neşesiyle Muhammed'in neredeyse bütün özelliklerini yansıtan bir fotoğrafı. Genelde vakit namazlarını özeldeyse çok sevdiği teravihleri bilhassa selâtin camilerde kılmaya gayret ederdi. Yaz Kur'ân kurslarındaki gerek babası Merhûm Adnan Abalıoğlu'na gerekse çok sevdiği bir başka imam olan Adnan Baba'ya olan yardımları da cabası. Nereden bakılsa kalbi mescitlere bağlı biriydi. Şahidiz. Gittiğin camiler, hayır yolunda attığın her adım ahirette dile gelip konuşsun. Muhammed, seni seviyoruz, sen çok güzel bir çocuksun.

Kitap ve Mukabele Gruplarındaki Dostlarından Birkaç Söz

Abdullah Okçu

Canım kardeşim Muhammedim...
Kalemi elime alınca kimi kelimelerin demirden olduğunu tekrardan anlayıverdim. Bazı dostluklar vardır ya hani ne zaman başladığını hatırlayamadığımız bizimki tam da böyleydi kardeşim. Sadece bu dünyalık olan ayrılığımızın başladığı bu yerde, hâlâ gözlerim çocukluğumuz kokan o sokakta ve binanın önünde. Gelmiştim kardeşim. En sevdiğin sigaradan da getirmişt看. Belki beraber içeriz öyle vedalaşırız diye. Ses vermedin kardeşim. Sesime gözyaşlarım karıştı, ses vermedin be kardeşim. Bir şubat ayında ayrıldık seninle. Şubat, şehitler ayı derler. Beraber kıldığımız namazlar imanına şahittir. O gün yağmuru indiren gökyüzü, çatırdayan yer ve sana özlem duyan gönüllerimiz imanına şahittir. Gidişinden bu yana içimden Beşiktaş'ı tutuyorum. Seni özlüyorum, veda etmek yok kardeşim...

Doğın Bekir Dökücü

Toplantılar vesilesiyle pandemi döneminde tanıştık Muhammet ile. O dönemler yaptığı iş gereği iptal olan rezervasyonlar, alamadıkları ödemeler vs. birçok derdi vardı. Bir yandan KPSS ile atanamamanın verdiği sıkıntıyı da dillendirmese bile görebiliyordum. Ama tüm bunlara rağmen şikayetçi değildi, insanlara içindeki muhabbeti gösterebiliyordu. Şimdi geriye bakıp düşününce keyifli anları geliyor hep aklıma. Allah rahmetiyle muamele etsin. Hem hayattayken hem de depremde çektiği acıları günahlarına kefarete olsun.

Emre Göçebe

Özür dilerim Muhammed hâlâ resimlerine bakamıyorum. Burnumda anlam veremediğim bir sızı oluşuyor. Dudaklarımda çarpılmış bir tebessüm ve ardından gözlerim buğulanıyor. Muhammed, seni beş yaşında bir çocuk gibi özlüyorum.

Mehmed Zahid Maden

Ramazan ayında internet üzerinden yaptığımız mukabelelerde başlayan tanışıklığım sıcak kanlılığın ile pekişti ağabeyim. Bir defa görüşüp yemek yeme ve vakit geçirme fırsatımız da oldu hamdolsun. Rabbime şükürler olsun ki seni tanıdım. Mekânın cennet olsun abicim.

Nurullah Sağlam

Kitabı okumadan niye toplantıya geliyorsun diye düşünürdüm. Artık ne kitap okuyorsun ne toplantıya geliyorsun, daha iyi mi oldu?

Oktay Kaymak

Kapanmaz yağmurun açtığı yaralar çocuklarda...
Tanışıklığımızı tanıklık haline getirdiğimiz aziz dostum! Geride bir merhamet seferberliği ve dahi güzelliğine, doğruluk ve iyiliğine tanıklık edenleri bıraktığın gidişinin üstünden üç mevsim geçti. Diğer dostlar sıklıkla bahsediyor senden. Bahsin geçince üstüme suskunluk çöküyor. Özlüyorum seni. Hani vardı ya “Sadece susarak özlüyorum seni...” Gidişini tam anlamış değilim. Senden sonra dünya daha da hırpalıyor beni. Anlatacak bir şeylerimiz vardı. Ama onları cennete tehir etmiş olalım. Cennette kavuşmak duasıyla...

Ömer Faruk Maden

Sayfalarca yazabileceğimi sanıyordum. Meğer öyle olmuyormuş...
Başlarda Miraç'ın kardeşi olduğundan hayatımıza doğrudan girdiğini sanıyordum halbuki seni ondan kat kat fazla sevmişim şimdi fark ediyorum. Ne var ki aynı özün farklı bir yansıması olduğunu da fark ediyorum. Abaloğluların kötü özelliği olan kendinden daha çok başkalarını düşünme huyu sende de vardı. Bu dünya için fazla iyiydin Muhammed. Defalarca uğraştığın, dert edindiğin şu bela KPSS ile bir yere atanamadın doğru, ama tek seferde cennete baş köşeye kuruldun be birader. Biz müslümanız, senin şehit olduğuna, cennete gittiğine, şu anda çok memnun olduğuna eminiz. Belki halimize gülüyorsun bile Ama aciziz işte üzülüyoruz, yüreğimiz sızlıyor, hâlâ adın geçtiği zaman susuyor bazen ağlıyoruz. O bina senin değil bizim üzerimize yıkıldı...

Yunus Öztürk

İnsanın hayatı ve kendini tanıma serüveni bir ömür boyu süren uzun soluklu bir süreçtir. Eğer mevcut yaşım ve tecrübelerim itibariyle hayata dair değil de kendime dair bir şey söyleyeceksem bu her türlü yeniliğe biraz mesafeli yaklaştığım olurdu herhalde. Bu yeniliklere arkadaş edinmek, biri ile dost olmak da dahil. Bu mesafeli tabiata rağmen son dönemlerde tanıdığım ve tanıdığıma ziyadesiyle memnun olduğum kişilerin başında geliyor Muhammed. Sessizce dost meclisine dahil olan ve aynı sessizlikle bulunduğu meclisten ayrılan Muhammed. Miraç'ın kardeşi olarak tanıdığımız dostumuzun temsilcisi olarak meclise dahil olan ama nevi şahsına münhasır karakteriyle var olmaya devam eden Muhammed. Kitap tahlil grubumuz benim için serüvenin başlangıcından sonuna kadar hep bir dost meclisiydi. Bütün tavırlar, duruşlar, yapılanlar ya da yapılmayanların yegâne odak noktası meclise atfedilen bu anlamdı. Zannımca bu anlam üzerimize o kadar sinmişti ki Muhammed de kitap tahlillerinin dost kontenjanından düzensiz ama uzun soluklu katılımcısı oldu. Sessizce geldi, ortama muhabbet, samimiyet kattı. Eğlendi, eğlendirdi ve sessizce gitti. Tıpkı bu dünyaya gelişi ve bu dünyadan geçip gidişi gibi. Onun için söyleyebileceğim yegâne şey de kendisiyle, tabiatıyla, yaşamı ve ölümüyle paralel bir hayat yaşaması, neşesi, samimiyeti, ahlaki, sessizce gelip sessizce gidişi. Yaşamı da ölümü de ibretlikti. Şahidiz...

NECİB MAHFÛZ OKUMALARI SONUÇ RAPORU

Giriş

2013 yılından bugüne aralıksız devam eden okuma grubumuzun son faaliyeti olan Necîb Mahfûz okumalarının hasılasını yazma görevi bana verildi. Aslına bakarsanız okuyacağınız rapor “Ne yaptık ve sırada ne var?” sorularına cevap vermek üzere kaleme alınıyor. Ancak Necîb Mahfûz kısmına geçmeden, kısaca önceki süreçten bahsetmeme müsaade edin. Önce pandeminin daha sonra da ciğerimizi yakan deprem hadisesinin birçok şeyi tarumar ettiği malum üç sene boyunca grup olarak ille de var olmaya ve her şeye rağmen ayakta kalmaya gayret ettik. Sonuçta bizi bir arada tutan kurumsal bir bağ değil yoldaşlık idi. Bu imtihandan büyük oranda yıkılmadan çıktığımızı kıvançla ifade etmek istiyorum. Her şey laçkalaşıp gevşek ve gevrek olduğu günlerde çatık kaşlarımız ve sıkılı yumruklarımızla dolu dizgin toplantı yaptık. Mesrurum. 2020 yılının Eylül ve Ekim ayları Alper Canıgüz ile geçti. Canıgüz’ün çatısı zekâ ve hüznle kurulu “eğlenceli” (?) roman evreninden çıkıp kendimizi Kafka’nın kucağına bıraktık. Kasım (2020) – Nisan (2021) arası devam eden okumalar bizi zikri geçen enternasyonal afetten daha ziyade etkiledi. Kafka bütün marazi duygu ve düşüncelerini gönlümüze ve zihnimize boca etti. Ona acıyıp geçemedik. Son tahlilde istediği oldu. Yolumuzu onun zihin labirentlerinde kaybettik. Kafka; mektuplar, tablo ve portreler, merdivenler, kapılar, bir türlü güvenemediğimiz hastalıklı anlatıcı sesi ve inanmayacaksınız “üç” sayısı bizi kendi karanlığında boğdu. Zehirli etkisinden kurtulmak için 2021 yılının Ramazan ayını azami faydayla değerlendirmek istedik ama nafile... 8 Temmuz 2021 tarihinde İlim ve Medeniyet’in Bülbülderesi’ndeki evinde “kurtuluş” temalı bir toplantı yaptık ve Jack London okumaya karar verdik. 6 aylık (5 Ağustos 2021-20 Ocak 2022) bu okumada bazen dondurucu soğuklarda dağlarda, bazen gergin kaslarımızla tersanelerde bazense yırtık eldivenlerimizle ringlerde zihnimizi toparlamaya ve gönlümüzden kopup giden her ne ise onu tekrar bulmaya gayret ettik. Birinci amacı daha muhkem kılmak ve normal okuma sistemimize yumuşak bir geçiş yapmak adına Can Yayınları-Amazon ortak projesi olan 50 kitaplık Lacivert Klasikleri’ne yumulduk (27 Ocak - 17 Ağustos 2022). Uçup gideninse bir daha asla geri gelmeyeceğini derin bir acıyla kavramış olduk. Böyledir.

Necîb Mahfûz böyle bir bağlamda grubun ilgi alanına girmiş oldu. Ancak peşinen söyleyeyim ona mehdî muamelesi yapmadık. Dostumuz Oktay Kaymak'ın bir toplantıda Mısır modernleşmesinin memleketimizdeki sürece benzediğini ve bunu Mahfûz'un eserlerinde görebileceğimizi söylemesi üzerine her zamanki gibi "çok fazla düşünmeden" zuhurata tabi olduk. Grubun amatör ruhunun en önemli tezahürünün bu olduğunu düşünüyorum: Okumaya değer kişileri herhangi bir program (tema, dönem vs. gibi devamlılıkları kastediyorum) baskısı altında kalmadan seçmek. Böylece özelde Kahire'yi genelde Mısır'ı, Mahfûz'un merceğinden izlemeye karar vermiş olduk. Bu raporda Necîb Mahfûz'un hayatından, sanat düşüncesinin kaynaklarından ve eserlerinin muhtevalarından bahsetmeyeceğim. Zira bunlar hakkında Türkiye'de birçok çalışma bulunuyor. Bizim kitapları anlama yolculuğunda kendilerinden istifade ettiğimiz araştırmaları aşağıda sıralayacağım zaten. Rapor da daha ziyade kendi okuma deneyimimizden bahsedeceğim. Olabildiğine içe dönük olan yani doğrudan grup üyelerine hitap eden bu raporu -okuma imkânı bulabilecek başka kişilerin de zihninde bir fikir oluşması adına- ufak hamlelerle genelleştirmeye çalışacağım. Öncelikle grup fertlerinin okumalara katılım durumlarından ve oturumlara katılan misafirlerden bahsedeceğim. Ardından toplantı mekânına kısa bir parantez açacağım. Daha sonra bazı sayısal verilerden, toplantı üslubundan, okuma boyunca karşılaştığımız birtakım zorluklardan, okuma listemizden ve faydalandığımız kaynaklardan bahsedeceğim. Kısa bir değerlendirme ve tekliflerle yazıyı sonlandıracağım.

Rapor

Senelerdir yedi kişi olan grubumuz Necîb Mahfûz okumalarına beş kişi başladı: Emre Göçebe, Nurullah Sağlam, Oktay Kaymak, Ömer Faruk Maden ve Yunus Öztürk. Eski üyelerimiz Doğan Bekir Dökücü Mardin'e (Din Psikolojisi), Salih Güç de Bingöl'e (Din Felsefesi) araştırma görevlisi olarak gittikleri için gruptan ayrılmak zorunda kaldılar. Salih bir süre Zoom vs. gibi platformlardan toplantılara iştirak etmeye çalışsa da randımanlı bir sonuç alamadık. Bu sebeple İstanbul'da ikamet eden dostlarla devam etmenin daha doğru olacağına karar verdik. Zorunda kaldık. Hem grup olarak hem de ferden çok büyük değişiklikler ve kırılmalar yaşadığımız bu sene tüm olan bitene rağmen toplantılara azami derecede katılım sağlamaya gayret ettik. Yunus toplantıların büyük kısmına katılamazken (30 oturum), onu beş toplantıdan az olmak üzere sırasıyla Nurullah, Ömer, Emre ve Oktay izledi. "Çoğunluk sağlandığında toplantı yapılır" fehvasınca hareket etsek de normal şartlarda oturumlara tüm üyeler

katılırdı. Ancak bu okumaya mahsus olmak üzere zikrettiğim “yoklama problemleri” ortaya çıktı. Hani “kitapların da bir kadere vardır” denir ya okumaların da varmış demek ki. Kısmet.

Fert fert şu bu oldu demek mahremiyete aykırı olacak. Ancak durumu görmek açısından kendi yaşadıklarımın bazılarını sıralayabilirim: Ailecek corona virüse yakalandık (daha sonra Nurullah ve ailesi de aynı derde düştü), ayağımı tarak kemiğinden kırdım, İstanbul’daki evi kapatıp Trabzon’da yeni bir ev kurmak zorunda kaldım vs. vs. Ancak sadece kötü olaylar yaşanmadı. Çok güzel haberler de aldık. Örneğin Yunus ve Nurullah baba oldular. İki güzel kızımız daha oldu. Maşallah. Yine de sayılara bakınca Yunus için ayrıca bir parantez açmalıyım. Çünkü neredeyse hiçbir oturuma iştirak edemedi ve bu sebeple gruptan ayrıldı. Bunun birçok sebebi olabilir. Ancak biz şuna bağlıyoruz: Pandemi sonrası dağılan kurumsal yapıları toplama işi doğal olarak yöneticilere kaldı. Bu da bir sürü iş yükü demek. En basitinden çok sayıda toplantı. İSM’deki (İlimler ve Sanatlar Merkezi) görevi, evliliği ve küçük kızının gelişi dostumuzun toplantılara katılım sağlamasını engelledi. Binbirinci Geceden Sonra toplantısında (24.08.2023) karşılıklı alınan kararla gruptan ayrılmış oldu. Aynı toplantıda grubun Yunus ile birlikte en eski diğer üyesi olan Emre’nin de en azından bir senelik bir süre için Muğla’da ikamet edeceği bilgisini aldık. Muvakkat ayrılık olduğu için üzülmedik, dostumuz için mutlu olduk. Yunus ve Emre’nin gruptan ayrılmasından sonra gruba dahil olmak istediklerini belirten Talha Saraç ve Muhsin Başpehlivan’ı, yazdıkları niyet mektuplarının ekipte olumlu akis bulması sonucunda gruba katmış olduk. Sonuç itibariye beş kişiyle başladığımız seneyi beş kişi tamamlamış olduk.

Her ne kadar kapalı bir grup olsak da toplantıya katılmak, çay içip muhabbet etmek isteyen arkadaşlara kapımız her zaman açık oldu. Zaten peşinen ifade edeyim ki sonradan grubumuzun ana fertleri haline gelen kimseler çoğu zaman bu misafirler arasından çıktı. Eski üyelerimizden Doğan Bekir Dökücü ve Salih Güç’e ilaveten bir senelik Necîb Mahfûz okumalarında derdimizle dertlenen ve bize ferahlık katan dostlarımızdan bazıları şunlar: Fatih Özmen, Hasan Hüseyin Ermiş, İsmail Kulaç, Mahmut Arı, Mehmet Ayaydın, Muhammed Abalıoğlu, Muhsin Başpehlivan, Mustafa Erdoğan ve Talha Saraç. Bunlar dışında unuttuklarım muhakkak olmuştur. Affola. Seneler boyunca toplantı mekânımızda ufak değişiklikler olsa da çoğu zaman Üsküdar Mimar Sinan Mahallesi Eski Toptaşı Caddesi üzerindeki Kemah Çay Ocağı’nda bir araya geldik. Bu raporun sunulduğu oturum hariç 48 Necîb Mahfûz toplantısının

42'sini de perşembe akşamları akşam namazını müteakip Kemah'ta gerçekleştirildi. Çok kısa bir süre (Aralık 2022'deki dört toplantı) Uncular Caddesindeki şu anda kapanmış olan Likâ isimli kafede, birer toplantıyı da Yunus'un evinde ve Üsküdar Gülfem Hâtun Camii'nin hemen yanına açılan Eylül nâm kafede yaptık (mülhak: Son toplantıyı da Eylül'de yaptık).

Necîb Mahfûz'un Türkçe'ye tercüme edilen ve çoğu Kırmızı Kedi ve Hitkitap'tan neşredilen 27 romanı ve iki hikâyeye seçkisi olmak üzere 29 eserini okuduğumuz (listeyi Ek 1'de görebilirsiniz) bu bir senelik süreçte biri açılış biri de değerlendirme olmak üzere toplamda 49 toplantı yaptık. Haftalık okumaları daima grup üyelerinin hayatını majör düzeyde etkilemeyecek miktarda tutmaya gayret ettik. Zamanla grubumuzun haftalık altın oranının 150-200 sayfa arası olduğunu tecrübe ettik. Bu sebeple sağlıklı bir okuma yapabilmek için oldukça hacimli bazı kitapları birkaç parçaya bölerek okuduk. Bunun olumlu yönleri olduğu gibi birtakım problemler de doğurdu. Buna karşılaştığımız zorluklar bölümünde yeniden değineceğim. Birden fazla oturumda değerlendirdiğimiz kitaplar ve oturum sayıları şöyle: Midak Sokağı (2), Başlangıç ve Son (2), Serap (2), Kahire üçlemesi olarak anılan Saray Gezisi (4), Şevk Sarayı (3) ve Şeker Sokağı (2), Cebelavi Sokağının Çocukları (3), Miramar (2), Aynalar (2), Zamanın Hükmü (2), Binbirinci Gecedden Sonra (3).

Bir bilgisayar mühendisi, bir siyaset bilimci ve üç ilahiyatçıdan oluşan grubumuzda (mevcut durumda iki siyaset bilimci ve birer bilgisayar mühendisi, ilahiyatçı ve hukukçu) kitap sunumları için Arapça, İngilizce ve Türkçe yayınları takip etmeye çalıştık (listeyi Ek 2'de görebilirsiniz). Toplumcu gerçekçi olarak isimlendirilen romanları için Ahmet Kâzım Ürün Hocanın 1994 yılında tamamladığı doktora tezini, sembolik romanları için ise Musa Yıldız Hocanın 1998 tarihli doktora çalışmasını sürekli elimizin altında bulundurduk. Daha sonra fark ettik ki özellikle Yıldız'ın Mahfûz çevresinde yaptığı araştırmalar Türkiye'deki çalışmaları fazlasıyla etkisi altına almış. Öyle ki çoğu makale ve yüksek lisans tezinin Yıldız'ın iddialarını tekrar etmekten öteye geçemediğine defalarca tanık olduk.

Grubun bir yazarın tüm eserlerini, hakkında yazılan değerlendirmelerle birlikte kronolojik olarak okuma kararı yeni değil. 2013 yılından beri yani bu işe başladığımızdan beri bu şekilde devam ediyor. Zaman zaman farklı denemeler yapsak da en azından bizim için en isabetli okuma biçiminin bu olduğunda grupta bir konsensus olduğunu söylemeliyim. Her şeyden az bilmek yerine bir şeyi derinlemesine bilmenin daha doğru

olduğunu düşünürüz. Çünkü bir şeyi bilmeyi öğrenen diğer şeyleri de kıyas yoluyla öğrenir kanaatindeyiz.

Hangi yazar okunacaksa onun bibliyografyasının çıkarılması, haftalık okumaların ve ilgili kitaba dair yazılan araştırmaların tespiti genelde önceden yapılıyor. Belirlenen kitaba dair yapılan araştırmalar (kitap, makale bazen görsel malzeme olabiliyor) genelde bir hafta öncesinde grup üyelerine dağıtılıyor. Herkes gerekli hazırlıkları yapıp toplantıya öyle geliyor. Toplantı moderatörü öncelikle o günün gündem maddelerini sesli bir şekilde okuyarak, üyelere ekleyecekleri bir şey olup olmadığını soruyor. Ardından kısaca kitabı özetleyip makale/kitap sunumları için sırasıyla üyelere söz veriyor. Sunumlarda dikkat çeken kısımları ve grup üyelerinin yorumlarını toplantı defterine kaydediyor. Sunumlardan sonra kitap hakkında herkes şahsi kanaatlerini söylüyor. Sonraki haftanın okunacak kitabı hatırlatılıp toplantı sonlandırılıyor. Sunumuyla tartışmasıyla ideal bir toplantı genelde 90 dakika civarında tamamlanıyor. Yazarın farklı kitapları arasında geçişlerin yapılması ve kronolojik olarak geçirdiği değişimlerin tespiti toplantının temel gündem maddelerinden. Bazen konudan bağımsız olarak yeni çıkan kitaplardan yahut gündemdeki bazı meselelerden bahsediliyor. Örneğin 17.03.2023 toplantısında Süleyman Çobanoğlu'nun Kök Ekin isimli yeni kitabı Oktay tarafından tanıtılıp kitaptan iki bölüm okunarak tartışıldı.

Necîb Mahfûz okumalarında birtakım sorunlarla da karşılaştık. Bunların başında kitapların temini meselesi geliyor. Baskısı olmayan bu kitapların tamamını sahaflardan, arkadaşlardan (özellikle Faruk Saltık ve Mustafa Erdoğan'a teşekkür ediyorum), halk kütüphanelerinden ve internet sitelerinden bulup buluşturdum. Bir hafta öncesinden arkadaşlara çeşitli formatlarda ulaştırmaya çalıştım. Ancak evimi Trabzon'a taşıdığım dönemde (20 ve 27 Temmuz 2023) bu işi yapacak kimse olmadığı için toplantılar boş geçmiş oldu. Özetle Mahfûz okumasının en büyük sorunu kitap temini meselesiydi. Karşılaştığımız ikinci zorluk yukarıda belirttiğim kitapları bölmek zorunda kalışımız oldu. Zira böldüğümüz kitapların ara toplantılarında kitap hakkında konuşmak yahut ilgili makaleleri konuşmak büyüü tamamen bozuyordu. İkiye böldüğümüz kitaplarda bu sorun nispeten az iken üç ve daha fazlasında hep bir can sıkıntısı oluşturdu. Bu ara toplantıları Necîb Mahfûz hakkında daha genel değerlendirmeleri okuyarak yahut tamamen farklı şeyler konuşarak anlamlı hale getirmeye gayret ettik. Büyük bir sorun olmamakla beraber can sıkıcı bir diğer mesele kitapların çoğunun İngilizce'den tercüme edilmesinden kaynaklı ortaya çıkan bazı tuhaflikler (Arapça'dan yapılan tercümeelerde bu sorunlar sayıca az ancak onların da tercüme niteliği tartışılabilir). Türkçe'de karşılığı olan isimleri İngilizce telaffuz ile okuyan ve Arapça bilen bize bu durum tuhaf geldi.

Mütercim “مروة” ismini neden “Merve” değil “Marwa” yazıyordu mesela? Bazı İslami motif ve ifadelerin doğru şekilde aktarılamaması da bu minvalde değerlendirilebilir. Doğrusu Arap Dili ve Belagati çalışan dostlarımin bu tercüme sorununa dikkat çekmeleri gerekiyor diye düşündüm her kitapta. Ancak zikri geçen sorunların çoğunun sebebi, mütercimlerin İslam kültürüne vakıf olmayan kimseler olması. Nobel ödülü kazanmasa ve belki de doğal olarak İngilizce’ye çevrilmese Mısırlı-Müslüman bir yazarın kitabını tercümeyle kalkışmayacak mütercimler. Halbuki ilgili yayın evleri her bir kitabı modern Arap romanı çalışan akademisyenlere sunarak bu sorunları çok kolay bir şekilde aşabilirdi. Yine de kitapların neredeyse yarısını tercüme eden Işıl Alatlı’ya özel bir teşekkür borçlu olduğumuzu da ifade edeyim.

Değerlendirme ve Teklifler

Necîb Mahfûz seyyal zihni ve değişen şartlar muvacehesinde değiştirdiği roman diliyle bir sene süren bu okumada dikkatimizi kendisinde tutmayı başardı -ki bilen bilir bu çok zor bir iştir-. İlk kitabından son kitabına kadar kendisiyle devamlı bir rabıta halinde kaldık. Kahire’yi pek çok açıdan bize canlı bir şekilde sundu. Kahvehanelerden batakhanelere, randevu evlerinden afyon partilerine, camilerden tekkelere, devlet dairelerinden köşklere ve apartman dairelerine savrulduğumuz bu dolu dolu okumadan grup olarak memnun ayrılıyoruz. Mahfûz ile birlikte Sa’d Zağlûl’un yanında mücadele ettik. Mısır’a bağımsızlığını kazandırdık. Öğrenci hareketlerinde tutuklanıp işkenceye uğradık. Üçkâğıt ve dalavere ile baremleri uzer beşer atladık. Büyük bir ümitle gelen devrimin çöküşünü ve çürümüşlüğünü birlikte gördük. Onun ilkel pozitivizmini anakronik bir girdaba düşmeden izledik. Yer yer kendisiyle eğlendik. Kahvelerde oturup kulak kabarttığı olaylardan hareketle yazdığı karakterleri sevdik, bazen onlar için üzüldük bazen de kızdık. Bir romanında ikincil öneme sahip bir olguyu başka bir romanında merkeze almasını ve bir kamera misali Kahire’yi -nadiren İskenderiye’yi- bize sunmasını gerçekten takdire şayan bir durum olarak değerlendiriyoruz. Ancak Mahfûz’un söylediği her şeyi müsellemler kabul etmediğimizi de bir not olarak ekleyeyim. Özellikle Mısır’daki dini hayata dair kanaatlerini...

Mahfûz’un çoğu kitabının Türkçe’ye kazandırılması ve okunan bir yazar olması güzel bir durum. Her okuyucu kendi bakış açısı ve dikkatiyle bu külliyatı değerlendirecektir muhakkak; ancak biz Kahire üçlemesi, Midak Sokağı ve Muhterem Efendim gibi çok meşhur kitaplarının yanında Hân el-Halîlî’de, Serap, Aynalar ve İbn Fattûme’nin Seyahati gibi romanları özel olarak tavsiye kabilinden zikretmek istiyoruz. Mezkûr dört kitap yazarın kendi roman evreni içerisinde farklı yerde duruyor. Bana inanın dostlarımin.

Raporumu maddeler halinde sunacağım bazı tekliflerle bitirmek istiyorum:

a. Türkiye'deki Necîb Mahfûz literatürünün daha dakik bir şekilde hazırlanması gerekiyor. Farklı isimlerle tercüme edilen kitapların tespiti ve özellikle zaman içerisinde dağınık olarak dergilerde neşredilen kısa hikâye tercümelerini tespit etmek son derece önemli görünüyor. İDP (İslamcı Dergiler Projesi), hikâyelerin tespitini sağlamanın yanı sıra Necîb Mahfûz'un İslamcı dergilerdeki alımlanma biçimlerini de tespit imkânı sağlayacaktır.

b. 14 kitaptan oluşan hikâye koleksiyonlarının da Türk okuyucusuyla buluşturulması gerekiyor. Zira Mahfûz'un romanlarından çok hikâyelerinde daha deneysel olduğu gözleniyor. Türkiye'deki Necîb Mahfûz araştırmaları daha ziyade tercüme edilen kitaplar üzerinde yoğunlaşıyor gibi görünüyor. Bu sebeple kısa hikâyelerin tercüme edilerek Türk okuyucusunun dikkatine sunulması Mahfûz çalışmalarına renklilik katacağı gibi onun farklı yönlerini görmemizi de sağlayacaktır.

c. Necîb Mahfûz romanlarının kabaca 1. tarihi romanlar, 2. toplumcu gerçekçilik çerçevesinde kaleme alınan romanlar, 3. sembolik romanlar ve 4. yeni gerçekçilik / felsefi gerçekçilik romanları şeklinde dördü bir tasnife tabi tutulduğu ve bu tasnifin kabul gördüğü görülüyor. Ancak mezkûr taksimin realiteyle ne kadar mutabık olduğunun yeterince tartışılmadığını fark ettik. Bu hususta yapılacak çalışmalar ve tartışmalar daha dakik bir dönemlendirme sağlayacaktır. Zira Mahfûz'un mirası pek çok açıdan hala çalışılmaya layık görünüyor.

Ek 1. Necîb Mahfûz Kitapları

Listeyi büyük oranda Musa Yıldız Hocanın çalışmalarından hareketle hazırladım. Bazı bilgileri de ben ekledim. Eksik yahut hatalı bilgi olması halinde düzeltmekten memnuniyet duyarım.

1. **el-Kâhîretü'l-cedîde** (Kahire 1945. Savrulan Kahire (trc. Halim Öznurhan), Ankara: Meneviş Yayınları 2005; 2. Kahire Modern (Olca Boynudelik), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi),
2. **Hânü'l-Halîlî** (Kahire 1946. Hân el-Halîlî'de (trc. Bedrettin Aytaç), İstanbul: Hitkitap Yayıncılık, 1999),
3. **Zükâku'l-Midak** (Kahire 1947. Ara Sokak (trc. Güler Dikmen), İstanbul: Hürriyet Yayınevi, 1977; 2. Sokaktakiler (trc. Hasan Akay), İstanbul: İnsan Yayınevi 1989; 3. **Midak Sokağı** (trc. Leyla Tonguç Basmacı), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2011),
4. **es-Serâb** (Kahire 1948. Serap (trc. Işıl Alatlı), İstanbul: Hitkitap Yayınevi, 2010),
5. **Bidâye ve Nihâye** (Kahire 1949. Başlangıç ve Son (trc. Işıl Alatlı), İstanbul: Hitkitap Yayınevi, 2011),
6. **Beyne'l-Kasreyn** (Kahire 1956. Saray Gezisi (trc. Işıl Alatlı), İstanbul: Hitkitap, 2008),
7. **Kasrû's-Şevk** (Kahire 1957. Şevk Sarayı (trc. Işıl Alatlı), İstanbul: Hitkitap, 2008),
8. **es-Sükkeriyye** (Kahire 1957. Şeker Sokağı (trc. Işıl Alatlı), İstanbul: Hitkitap, 2008),
9. **el-Lissu ve'l-Kilâb** (Kahire 1961. Hırsız ve Köpekler (trc. Rahmi Er), Ankara: Vadi Yayınları, 1996; 2. Hırsız ve Köpekler (trc. Avi Pardo), İstanbul: Turkuvaz Kitap, 2009; 3. Hırsız ve Köpekler (trc. Avi Pardo), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi),
10. **es-Sümmân ve'l-Harîf** (Kahire 1962. Bildircin ve Sonbahar (trc. Ali Ekber Aliyev), İstanbul: Kaknüs, 2000; Güz Yılgınlığı (trc. Işıl Alatlı), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2013);
11. **et-Tarîk** (Kahire 1964. Arayış (trc. Işıl Alatlı), İstanbul: Hitkitap, 2012);
12. **eş-Şehhâz** (Kahire 1965. Dilenci (trc. Erdal Alova), İstanbul: Bordo Siyah, 1995; (trc. Erdal Alova), İstanbul: Hitkitap, 1995);
13. **Sersere Fevka'n-Nîl** (Kahire 1966. Nil Üstünde Gevezelik (trc. Rahmi Er), İstanbul: Hece, 2012);
14. **Evlâdü Hâretinâ** (Kahire 1967. Cebelavi Sokağının Çocukları (trc. Leyla Tonguç Basmacı), İstanbul: Turkuvaz, 2008; (trc. Leyla Tonguç Basmacı), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2019),

15. *Mîrâmâr* (Kahire 1967. Miramar (trc. Yüksel Peker), İstanbul: Adam Yayıncılık, 1989; 2. Miramar (trc. Suat Ertüzün), İstanbul: Turkuvaz, 2010),
16. *el-Merâyâ* (Kahire 1972. Aynalar (trc. Işıl Alatlı), İstanbul: Hitkitap, 2010),
17. *el-Hubbu Tahte'l-Matar* (Kahire 1973. Yağmurda Aşk (trc. Ayça Çınaroğlu), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2015),
18. *el-Kerneke* (Kahire 1974. Karnak Kafe (trc. Leyla Tonguç Basmacı), İstanbul: Turkuvaz, 2008; (trc. Leyla Tonguç Basmacı), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2018),
19. *Hadratü'l-Muhterem* (Kahire 1976. Muhterem Efendim (trc. Işıl Alatlı), İstanbul: Hitkitap, 2012),
20. *Melhametu'l-Harâfîş* (Kahire 1977. Ezilenler (trc. Volkan Atmaca), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2019),
21. *Asru'l-Hub* (Kahire 1980. Aşk Zamanı (trc. Dilek Şendil), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2010),
22. *Efrâhu'l-Kubbe* (Kahire 1981. Düşün Evi (trc. Aslı Çingil), İstanbul: Turkuvaz, 2007; (trc. Aslı Çingil), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2020);
23. *Leyâlî Elf Leyle* (Kahire 1982. Binbirinci Gecedden Sonra (trc. A. Sait Aykut), İstanbul: Oğlak Yayıncılık, 2002),
24. *el-Bâkî mine'z-Zemen Sâ'a* (Kahire 1982. Nil'in Üç Çocuğu (trc. Kadir Polat Er), İstanbul: İnsan Yayınları, 1992; Zamanın Hükümü (trc. Utku Umut Bulsun), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2011),
25. *Rihletu İbn Fattûme* (Kahire, 1983. İbn Fattûme'nin Seyahati (trc. Nevzat H. Yanık), İstanbul: Hitkitap, 2013),
26. *Yevme Kutile'z-Za'îm* (Kahire 1985. Başkanın Öldürüldüğü Gün (trc. Lütfullah Göktaş), İstanbul: Ağaç Yayınevi, 1992; Başkanın Öldürüldüğü Gün (trc. İknur Özdemir), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2010),
27. *Kuştimur* (Kahire 1988. Kuştimur Kahvehanesi (trc. Utku Umut Bulsun), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2012),
28. *Zaman ve Mekân* (trc. Ayça Çınaroğlu), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2019) -hikâye seçkisi-,
29. *Esir Üniforması* (trc. Musa Yıldız), İstanbul: Şule Yayınları, 1999 -hikâye seçkisi-.

Ek 2. Ek Okuma Listesi

Abbas, Abubaker Saadi, *Necip Mahfuz'un "El-Hubbu Tahte'l-Matar" Adlı Romanının Tahlili* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 2020.

Araz, Tahir, "Hânu'l-Halîlî ve Fatih-Harbiye Romanlarının Gelenek-Modernite Bağlamında Karşılaştırılması", *Şarkiyat*, 2021, XIII, sy. 1, s. 521-544.

Arkan, Zeynep, "Necîb Mahfûz'un Hadratu'l-Muhtaram İsimli Romanının İncelemesi", *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2020, sy. 15, s. 304-323.

Arslan, Adnan, "Necip Mahfuz'un "El-Lissu ve'l-Kilâb" Adlı Romanında Tasavvufî İzlekler", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2019, sy. 46, s. 5-24.

Aslan, Ramazan, *Arap Edebiyatında Necîb Mahfûz ve Melhametu'l-Harâfîş Adlı Eseri*, Ankara: İlahiyat, 2020.

Aslan, Ramazan, "Melhametu'l-Harâfîş Ve Evlâdu Hâratinâ Romanlarının Vâkıa, Mekân, Zaman ve Kişi Benzerliği Yönünden Karşılaştırılması", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2020, sy. 49, s. 419-439.

Asutay, M. Mücahit, "Necip Mahfuz'un Kısa Öykülerinde Hayatından Yansımalar Dair Bazı Notlar", *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2012, sy. 2, s. 321-326.

Asutay, M. Mücahit, "Turkish Figure in The Short Stories Of Naguib Mahfouz", *Journal of Analytic Divinity*, 2021, V, sy. 2, s. 123-133.

Aydın, Cemal Abdullah, "Necip Mahfuz'un "Yankı" Adlı Kısa Hikayesi", *Şarkiyat Mecmuası*, 2010/2, sy. 17, s. 13-27.

Aytaç, Bedrettin, "Necîb Mahfûz'un "Hikâyât Hâratinâ" Adlı Eserinde Anlatım Sanatı", *EKEV Akademi Dergisi*, 1998, I, sy. 3, s. 309-320.

Aytaç, Bedrettin, "Necip Mahfûz'un 'Allah'ın Dünyası' Adlı Hikayesi Üzerine Bir İnceleme", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 1990, XXXIV, sy. 1-2, s. 1-3.

Baran, Ercan, "Necip Mahfûz'un "Evlâdu Hâratinâ" adlı romanının Türkçe ve İngilizce çevirilerinin karşılaştırılması", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 2022, sy. 26, 1141-1154.

Baran, Ercan- Yakup Civelek, "Necip Mahfuz'un "Esir Üniforması"nın Türkçe Çevirileri Üzerine (Çeviri Stratejileri ve Çeviri Eşdeğerliliği Açısından İnceleme)", *NÜSHA*, 2020, sy. 51 s. 215-246.

Beyaz, Yasin, "Memduh Şevket Ve Necip Mahfuz'un Pansiyon Sakinleri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2018, XI, sy. 58, s. 13-22.

Britten, Fatoş Işıl, "Necip Mahfuz'un Kahire Üçlemesi'nde Türk İmgeleri", *Mavi Atlas*, 2021, IX, sy. 1, s. 124-131.

Çelenlioğlu, Asiye, “Necîp Mahfûz’un Üçlemesinde Eleştirel Gerçeklik”, e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi, 2017, IX, sy. 1, s. 1-21.

Çelenlioğlu, Asiye, “Necîp Mahfûz’un Ayaktakımı Romanında Varoluşçuluk Perspektifinden İktidar Olgusu”, e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi, 2020, XII, sy. 4, 1228-1239.

Çiçek, Numan, Necîb Mahfûz’un “Rihlet İbn Fattûme” Adlı Romanının İncelenmesi, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 2019.

Diktaş, Zeynep Bilge, Necib Mahfuz’un “Hânu’l-Halîl” Romanı İle Halit Ziya Uşaklıgil’in “Mai ve Siyah” Romanında Modernleşme Süreci ve Modern Bireyin Bunalımı (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2019.

Ekşi, Feyzettin, Necip Mahfuz’un Zukâku’l-Midak Adlı Romanında Sosyal Hayat İmgeleri (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 2012.

Elmacı, Emine Beyza, Necip Mahfûz’un Miramar ile Orhan Pamuk’un Benim Adım Kırmızı adlı romanlarında anlatıcı ve bakış açısı (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2021.

el-Enany, Rasheed, “Necip Mahfuz’un Romanlarında Din”, (trc. Süheyla Hale Bayırbaş), Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2013/1, sy. 16, s. 101-108.

Ergül Keskin, Aysel, “Necîb Mahfûz’un Hân el-Halîlî Romanında Mekân İzleği”, Doğu Araştırmaları: Doğu Dil, Edebiyat, Tarih, Sanat ve Kültür Araştırmaları Dergisi, 2010/2, sy. 6, s. 57-74.

Ersöz, Mehmet Ali, Necip Mahfûz’un Midak Sokağı Adlı Romanının Tahlili, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2014.

Fouda, Marwa, Necib Mahfûz’un Aşk Zamanı Adlı Romanında Hal Kategorisi (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara, 2017.

Işık, Rifat, “Necip Mahfuz’un Kuştimur Kahvehanesi Adlı Romanın Siyasi Temalar”, 2. Uluslararası Mardin Artuklu Bilimsel Arastirmalar Kongresi Sosyal ve Beseri Bilimler Tam Metin Kitabı, 2019, s. 55-68.

Kaymak, Oktay, “Necîb Mahfûz Romanlarında Mısır Bürokrasisi”, s. 1-6.

Kazan, Zeynep, Necip Mahfuz’un Zukaku’l-Midakk Ve Reşat Nuri Güntekin’in Çalığışu Romanları, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya, 2021.

King, James Roy, “The Deconstruction of the Self in Nagib Mahfuz’s Mirrors”, Journal of Arabic Literature volume 19, issue 1 (1988).

Koç, Celal Turgut, “Necîb Mahfûz’un “Midak Sokağı” Romanındaki Atasözlerinin Çeviride Eşdeğerlik Açısından Değerlendirilmesi”, NÜSHA, 2018 s. 46, s. 123-142.

Korkmaz, Bülent, “Necîb Mahfûz’dan Bir Mısır Devrimi Romanı: Karnak Kafe”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 2013, sy. 53, s. 135-154.

Kozakoğlu, Yasemin, *Necib Mahfûz’un es-Sûlasiyye (Üçleme), Adli Eserinde Kadın Figürü*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya, 2010.

Köksoy, Mesut, “Necîb Mahfûz’un ‘Midak Sokağı’ (Zukâk el-Midak) İle Halide Edip Adıvar’ın ‘Âkile Hanım Sokağı’ Romanlarının Tematik Açından Karşılaştırılması”, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, XXI, s. 39, s. 1155-1213.

Köşeli, Yusuf, *Necîb Mahfûz, Hayatı, Eserleri ve eş-Şehhâz Dilenci Adli Romanı*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2005.

Mohammed, Abdelghafour, *Necip Mahfuz’un Sersera Fevka’n-Nîl ‘Nil Üstünde Gevezelik’ adli eserinde Arapça - Türkçe çeviride kalıp ifadelerin aktarım bakımından incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi, Bursa, 2017.

Mohamad, Alahmad, “el-Binaü’l-Fennî li’ş-Şahsiyyati ve Eb’aduha’l-İctima-iyye ve’n-Nefsiyye fî Rivâyeti ‘Yevme Kutile’z-Za’îm’ li’r-Revai Necîb Mahfûz”, *İLTED*, Erzurum 2016/1, sy. 45, s. 233-259.

Muhammedi, Muhammed Ali, “Necip Mahfuz’un Sufiliği ve Midak Sokağı’ndaki Sufi İmgeleri”, *Antakiyat: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2021, IV, sy. 2, s. 307-318.

el-Nâbî, M. F., “Cudo’yu Beklerken ve “et-Tarîk (Yol)” Romanında Farklı Bakışlar (Çok Boyutluluk)”, *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2015, I, sy. 1, s. 150-163.

Orhan, Zeynep, *Peyami Safa’nın Fatih-Harbiye ve Necip Mahfûz’un Midak Sokağı Romanlarındaki Karakterlerin Analitik Karşılaştırılması* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 2009.

Ovalı, Ayten, *Necîb Mahfûz’un Bidâye ve Nihâye Adli Romanı Üzerine Bir İnceleme* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa 2021.

Roger M. A. Allen, “Mirrors by Najib Mahfuz I” ve “Mirrors by Najib Mahfuz II”, *The Muslim World* volume 63, issue 1 (1973) ve *The Muslim World* volume 62, issue 2 (1972).

Samancı, Yusuf Sami-Merve Özer, “Ahlaki Kimliğin İnşasında Kısa Hikâyelerin Kullanımı ve Necip Mahfuz’un “el-Cebbar/Zorba” Adlı Kısa Hikâyesindeki Ahlaki Önergeler”, *4. Uluslararası Erciyes Bilimsel Araştırmalar Kongresi Tam Metin Kitabı*, 16-17 Ekim 2020, Kayseri, 2020, s. 377-390.

Sayed, Nada Ahmed Sayed, *Modern Türk ve Misir Romanlarında Sokak Akile Hanım Sokağı ve Midak Sokağı Örneği* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya, 2020.

- Seferođlu, Ersen, *Necîb Mahfûz'un et-Tarîk Adlı Romanının İncelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 2014.
- Seyidov, Rashad-İbrahim Yılmaz, "Necîb Mahfûz'un Roman Türünün Gelişimindeki Rolü", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 2022, IX, sy. 2, s. 327-341.
- Seyidov, Rashad, *Necîb Mahfûz'un Cebelâvî Sokağı'nın Çocukları Eserinin Şahislar Bakiminden İncelenmesi*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2017.
- Sullivan, Paul, "Egypt's Troubles Reflected in Naguib Mahfouz's 'Mirrors'" (<https://www.aljadid.com/content/egypt's-troubles-reflected-naguib-mahfouz's-mirrors> erişim tarihi: 10.04.2023).
- Ünalın, İbrahim, "Necîb Mahfûz'un Tarihi Romanlarında Kadın Tipleri", *Anasay*, 2021, sy. 15, s. 91-105.
- Ürün, Ahmet Kâzım, "Modern Arap Edebiyatında Öne Çıkan Bazı Temalar", *SEFAD*, 2016, sy. 35, s. 131-144.
- Ürün, Ahmet Kâzım, *Necîb Mahfûz ve Toplumcu Gerçekçi Romanları*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Ü., Sos. Bil. Enst., Erzurum 1994.
- Yavuz, Esra, *Necip Mahfuz'un el-Liss ve'l-Kilâb (Hırsız ve Köpekler) ve Virginia Woolf'un MRS. Dalloway Romanlarında Bilinç Akişi Tekniği Kullanımının Karşılaştırılması*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2019.
- Yıldız, Musa "Necîp Mahfûz'un et-Tarîk İsimli Romanı", *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1997, XVII, sy. 1, s. 19-32.
- Yıldız, Musa, "Necîb Mahfûz'un Kısa Hikâyelerinde Bazı Temalar", *EKEV Akademi Dergisi*, 1999, I, sy. 4, s. 135-146.
- Yıldız, Musa, "Necîb Mahfûz'un Mirâmâr Adlı Romanı Üzerine Bir İnceleme", *EKEV Akademi Dergisi*, 1998, I, sy. 2, s. 275-295.
- Yıldız, Musa, *Necîb Mahfûz'un Sembolik Romanları*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Ü., Sos. Bil. Enst., Ankara 1998.
- Yıldız, Musa, "Türkiye'de Necib Mahfuz Literatürüne Genel Bir Bakış" s. 1-9.
- Yıldız, Musa, *Necîb Mahfûz (Hayatı, Eserleri ve Kısa Hikayeleri)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Ü., Sos. Bil. Enst., Ankara 1992.
- Yıldız, Musa, "Nobel Ödüllü Yazar Necîb Mahfûz'un el-Liss ve'l-Kilâb Adlı Romanı", *NÜSHA*, 2002 sy. 5, s. 23-48.
- Yılmaz, Nurullah, "Nil'in Üç Çocuğu ile Yaprak Dökümü Romanlarında İşlenen Ortak Motifler", *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2003, sy. 21, s. 99-112.
- Yılmaz, Serkan, *Necîb Mahfûz'un "Midak Sokağı" (Zukâk el-Midak) İle Halide Edip Adıvar'ın "Âkile Hanım Sokağı" Romanlarının Tematik Açından Karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üni., Kırıkkale, 2020.
- Yüksel, Azmi, "Necip Mahfuz'un Zukâk el-Midakk Adlı Romanı", *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1992, VIII, sy. 2, s. 283-305.

BAŞKANIN ÖLDÜRÜLDÜĞÜ GÜN

*“Bir dil artık konuşanı kalmamışsa ölür.” (David Crystal- Dillerin Katli)
Bizim de ruh dilimiz tehlikede.*

Tümer

Hava o kadar kasvetli ki nefes almakta zorlanıyorum. Son iki aydır İstanbul’da bulutsuz bir gün ya da bir sabah bile göremedim. Her sabah altıda çay ocağını açıyorum ama henüz sabahın vakti bile girmemiş oluyor. Eskiden böyle miydi? Yaz saati-kış saati uygulaması vardı. Saat altı olduğu zaman kışın en azından hava aydınlanıyordu. Şimdi sızlanmanın pek de bir anlamı yok gerçi, şoförlüğü bırakıp çay ocağı açmak da benim fikrimdi. Gençlik yıllarımdan beri çay ocaklarında oturup muhabbet etmek bana kafelerde veya başka yerlerde vakit öldürmekten daha iyi gelmiştir. Biraz param da varken bu dükkânı açmaktan gayet memnunum. Pişman değilim ama bu nevi şeyler bazen canımı fazlaca sıkıyor. Allah güç kuvvet verdiği müddetçe devam. Her gün sabah altıda dükkânı açıp rızkımızın peşinden koşmayı bana nasip eyle Allah’ım. Âmin.

Dükkânı doğup büyüdüğüm mahallede Kurtuluş’ta açtım. Hem eşime dostuma hem evime yakın. Şimdilerde kalmasa da ben çocukken mahallede herkes birbirini tanırdı. Belki onun da etkisi vardır. Çocukken mahalleyi ailem gibi görürdüm çünkü sadece annem babam değil bütün mahalle yanlış yaptığımızda bize kızar iyi şeyler yaptığımızda da en azından bir aferini eksik etmezlerdi. Bence onlar da o zamanlar bizleri kendi çocukları gibi görüyorlardı. Çocukken arkadaş olduğumuz ekip tıpkı benim gibi mahalleden ayrılmışlardı. Herkes farklı bir rüzgâra kapılıp farklı yönlere savrulmuştu. Hiç fark etmemiştik sanırım bu savrulmayı. Hepimiz bir şekilde para kazanıyorduk. Geride ne bıraktığımızı hatta yanımıza ne aldığımızı bilmeden savrulup duruyorduk. Sanki hiç buralarda yaşamamışız çocukken hiç arkadaş olmamışız gibi. Arada sırada mahalleye uğruyorduk tabi ama herkes birbirine yabancı gibi davranıyordu. Sadece Muhammed düzenli olarak hepimizle haberleşiyordu. Diğerlerinin haberlerini ondan alıyorduk. Bazen sıkılıyorduk tabi aramasından ama öyle iyi bir insan öyle iyi bir dosttu ki asla ona kızamıyor veya küsemiyorduk. Sonra o meşum olay cereyan etti. Hepimizi en derinden sarsan bizi yerle bir eden, bizi savuran rüzgârı kesen deprem hadisesi. Nasıl kelimelere dökülür bu bilmiyorum ama hepimiz, ülkedeki herkes bir şekilde bu olaydan etkilendi.

Bizim ise sanırım kalbimizin bir tarafı kurudu gitti.Muhammed birkaç gün önce işi nedeniyle Hatay'a ailesini de görmek bahanesiyle gitmiş. Birbirimizden o kadar uzağız ki gittiğinden ancak ölüm haberi bize ulaştığında haberi-miz oldu. En azından benim öyle oldu. O gün haberlerde gördüğümüzde herkes için dua etmiştik. Vefat eden ve kurtarılmayı bekleyen herkes için içimiz yanıyordu. Öğlen saatleriydi sanırım, bilinmeyen bir numaradan arama geldi. Ev interneti veya anket yapmak için arıyorlardır diye düşünüp açmadım. On dakika sonra aynı numara tekrar arayınca açmak gereksinimi duydum. Telefonu açtığımda karşıdaki kişi kendini "mahallemizdeki Umut Camii'nin beş yıldır imamlığını yapan Miraç Hoca" olarak tanıttı. Pek bir anlam veremedim ama buyurun hocam ne oldu dedim. İşte insanın bazı haberler çıldırmasına neden olur dedikleri an böyle bir an olsa gerek. Muhammed'in depremde öldüğünü haber veriyor ama sesi o kadar kederli ki anlayamıyorum bir türlü kim? neden? nasıl? Bütün fonksiyonlarımı kaybettim, sadece dinliyorum. Hoca "inna lillahi ve inna ileyhi raciun" diyor ama bu cümleyi nereden hatırladığımı bir türlü çıkartamıyorum. Sesi boğuk boğuk gelmeye başlıyor, sonra fark ediyorum ki gözümde yaşlar süzülüyor, hıçkırıyorum, ağlıyorum. Birkaç dakika sürdü sanırım kendimi konuşabilecek kadar toplamam. Hepimizin başı sağ olsun diyorum. Anlıyorum, bu sadece bizim için zor değil bütün ülke bu haldedir, diyorum içimden. Miraç hoca depremde ölen bütün insanlar için yarın cumadan sonra gıyabi cenaze namazı kılacağız hemen sonra da Muhammed için gıyabi cenaze namazı kılacağız diyor gelebilir misin? Tabi hocam tekrar başımız sağ olsun diyorum. Telefonu kapatıyorum. Sonrasında bakan bey toplantı için geldiğimiz binadan ayrılıyor ve arabaya doğru yürüyor. Kapısını açıyorum, arabaya biniyoruz ve eve gitmek için yola çıkıyoruz. Yolda bakan bey bir şeylere sinirlenmiş kendi kendine söyleniyor. Benim aklım hala Muhammed'de. Bakan beyin omzumu sarstığını fark ediyorum:

- Buyurun beyefendi.
- Sabahtan beri sana sesleniyorum niye cevap vermiyorsun lan aptal herif, diyor.
- İşte diyorum içimden, bakan da olsa insanlık başka bir mevzu tabii.
- Özür dilerim beyefendi sizi dinliyorum.
- Aptal herif bir de dinliyormuş. Peh... Paşamın keyfi geldi tabi
- Dinliyorum efendim.

-Aman neyse ne seninle uğraşamayacağım zaten sinirim burnumda... Neymiş deprem olmuşta bölgeye gitmem gerekiyormuş. Bana ne yahu geberen geberdi. Hem ben ne yapacağım ki altı üstü kıcı kırık bir bürokratım ben. Dinliyorum ama dinledikçe sinirleniyorum. İçimden sabır çekiyorum ve evin sokağı görünüyor. Çok şükür geldik. Evin önüne çekiyorum hemen bakan beyin kapısı açılıyor arabadan iniyor. Ardından arabadan iniyorum beyefendi diyorum önce duymuyor tekrar beyefendi diye daha yüksek bir sesle tekrar ediyorum.

- Ne oldu yine, zaten sinirliyim. Söyle!

- Ben istifa ediyorum beyefendi.

- İstifa mı? Çok da umurumdaydı. Siktir git. Bunlar da ne biçim adam iş verisin nankörlük ederler...

Diye söylenerek evinin yolunu tutuyor. Ben de hemen muhasebeyi arıyorum, ilişigimi kestirip apar topar eve oradan da mahalleye annemlerin yanına geçiyorum. Olayları anlatıyorum onlar da çok etkilenip ağlıyorlar iyice moralim bozuluyor. Kendimi sokağa atıyorum ama her yerde anılar üstüme hücum ediyor, düşüncelerle ve göz yaşlarıyla mücadele ederek yürümeye devam ediyorum. Ne kadar geçti bilmiyorum ama yolda Emir ile karşılaşıyoruz. Selamlaşıyoruz biraz değişmiş gibi ama aklıma bir şey gelmiyor sadece “Ne kadar oldu görüşmeyeli?” diyorum.

- Sanırım en son ben hapse girmeden 2 sene önce falan.

- Ne hapsi?

- Ohoo beyimiz harbiden uçmuş.

- Kusura bakma dünya meşgaleleri biliyorsun işte...

- Bilmez miyim? Gerçi arada Muhammed gelip haberlerinizi getiriyordu. Şimdi de ona bakınıyordum, dükkânı da kapalı.

- Haberleri duymadın mı?

- Ne haberi ya! Şurada içeriden çikalı olmuş iki üç saat.

- Muhammed vefat etti.

Şaşıyor, yüzünden anlayabiliyorum. Kaşlarının üzerine karabulutlar çöküyor. Bildiklerimi anlatıyorum ama sesim titriyor. Emir’in gıki çıkmıyor, yüzünden anladığım ise ne yapacağını bilmeyen, üzgün ama daha çok sinirlenmiş gibi.

- Yarın cumadan sonra dedin dimi? Diyor.

- Evet.

- Yarın cumada görüşürüz, deyip gidiyor. Ben de boşluğa düşmüş şekilde anemlere dönüyorum.

Cuma'da hoca hutbede gıyabi cenaze namazını söylüyor ama aklım hala tam anlamıyla yerinde değil. Namazdan sonra Umut Camii'nin avlusuna doğru yürürken Hamza'yı görüyorum. Safa geçiyoruz arkadan birisi "Tümer" diye sesleniyor. Emir yanında Ali'yle birlikte geliyor. Fikri de tanıyamamış bir ifadeyle yanımızda saf tutuyor.

- Nasıl bilirdiniz?
- İYİ BİLİRDİK.
- Haklarınızı helal ediyor musunuz?
- HELAL OLSUN.

Hepimizin üzerinde kardeşimizi, dostumuzu kaybetmenin hüznü. Kimler neler yapmış nerelere savrulmuşuz. Ali üniversitede hoca olmuş. Fikri kendi işinde. Hamza'nın durumu zaten iyiydi ama o da kamuda dış işlerinde çalışmış. Emir de malum hapisten yeni çıkmış, sahi neden hapse girdiğini merak ediyorum ama sormuyorum. Biraz sohbet ediyoruz, çocukluğumuzu iyi günlerimizi anıyoruz. Fark ediyorum ki gerçekten Muhammed, savrulsak da hepimizle bir şekilde iletişimde kalmış. Bugün de onun sayesinde yeniden bir araya geliyoruz. Sanırım bu olaydan sonra karar vermişim mahalleye dönme-ye. Zaten işi bırakmış, iş aramak da istemiyordum. Olaydan sonra anemlere taşındım. Çok geçmeden iş meselesi gençliğimdeki gibi gündem olunca evde duramaz oldum. Her sabah, sabah namazına camiye gidip akşam eve dönüyordum ama hala bizimkilerin dilinden kurtulamamıştım. Evden çıktıktan sonra oturacak bir yer arıyordum ama kahvede oturmaktan pek hoşlanmıyorum, birkaç mahalle ötede bir çay ocağına gidiyordum. Derken kendi çay ocağıma açma fikri aklıma geldi. Umut Camii'nin karşısında iki katlı boş bir dükkân vardı, orayı tuttum ve bismillah artık çaycıydım. Açtıktan kısa bir süre sonra önce cami cemaati sonra mahalledeki gençler falan derken işler iyi gitti. Çocukluk arkadaşlarım da benim gibi Muhammed'i özlediklerinden olsa gerek gelmeye başladılar. Artık onlarla hemen hemen her gün görüşüyoruz. Acımız baki ama insanız işte unutup bir şekilde hayatımıza devam ediyoruz. Ama insan olduğumuzdan arada onu hatırlayıp birer Fatiha'yı da eksik etmiyoruz.

Sanırım çay ocağını açalı 2 yıldan fazla oluyor. Artık müdavimlerim var. Henüz bir isim koymasak da Mahmut amca ve arkadaşları; cemaat tayfa, gençler; üniversite öğrencileri tek tük liseli çocuklar ve bizimkiler. İhtiyarlarda bir problem yok gibi çoğu hacca gidip geldi artık sıra bekliyorlar. Gençlerin de artık iş hayatına atılmaları gerekiyor hepsi pırlanta gibiler. Çoğu üniversite mezunu, yabancı dil biliyorlar, atılgan ve tuttuğunu koparan adamlar. Aralarında birkaç çürük var tabii. Bir tanesine belediyeçi diyorlar. Çılgın belediyeçi. Sebebini pek bilmesem de küçük bir çay ocağı burası kulağıma iki üç şey çalındı. Kısayolları seviyor sanırım. Bir tanıdığı sayesinde okurken belediyeye girmiş de hiç gitmeden maaş almış. Arkadaşları aynı mahalleden diye sadece lakap takmışlar bu kadarla yetiniyorlar. Çılgın lakabını da bizim Ali takmıştı gerçi. Bir gün çay ocağına hatunun birini getirmiş kızın ağzına düşecek. Sessiz sessiz bir şeyler anlatıyor. Biz de üst katta oturuyoruz. Dikkatimizi çekti, hayırdır ne iş diye bana soruyor ne bileyim ben getirmiş işte, kovsa mıydım?

Hamza: “Senlik bir durum yok da bu gençlikte izan kalmadı.”

Ali: Vay çılgın belediyeçiye bak sen. Ne yere bakan yürek yakanmış.

Fikri: Abi çok da abartmayalım yere baktığı doğru da yürek zor gibi...

Kahkahalar havada uçuşuyor.

Emir: Var bunda bir iş yakında çıkar kokusu.

Bu olaydan birkaç gün sonra arkadaşlarından öğreniyorum ki o kız üzerinden benim eski patronun referans olması için ricada bulunuyormuş. Bugün yarın da bakanlıktaki işi belli olurmuş. Tabii bizim belediyeçi işini ayarlamış ya kasım kasım kasılıyor. Küçük dağları kendi yaratmış sanki pezevenk. Derken bir iki hafta sonra dün yani 23 Eylül 2022 bizim eski patron ölmemiş mi? Haydaaaa...

Emir

İnsan ne yaparsa kendine yaparmış, gerçekten de öyle. Bir şerefsiz küfretim diye hapse atılmak nedir? Altı üstü tarihi bir selatin caminin restoresinden sonra konuşma yaparken birazcık yaptığı yolsuzluklardan cebine indirdiği paralardan bahsettim hemen de korumaları üstüme saldırdı. Beni alandan uzaklaştırdılar. Ben de biraz volümü yükselttim bağırđım: “Ulan bakanlık neyine yetmedi şimdi de Allahlık mı taslıyorsun!” Camiden kovulmak pek hoşuma gitmedi anlayacağınız. Sonra ne mi oldu ben buranın hemen hemen her sokağını bilirim. Arabasının geçeceği yolda saklandım, geçerken de kaldırım taşını arabanın kapısına fırlattım. Tabii bir anda etrafım polislerle çevrildi. Bu da arabadan inince başladım sövmeye. Apar topar karakola götürdüler beni, biraz da hırpaladılar ama olsun en nihayetinde devlet polisi, eyvallahımız var.

Sonra ifade, savcılık, mahkeme derken bir hafta içinde baktım hapisteyim. Ne olduğunu bile anlamadım. Savcıya da mahkemede hâkime de söyledim: “Böyle bir şerefsizi neden öldüreyim? Elimi kana bulamaya değmez” diye ama işte pek inandıramadım sanırım. İki yıl üç ay on gün hapsime karar verildi. Hapishanede ilk günler çok zorlandım. Bizimkiler köye taşındığından ve pek de hayırlı bir evlat olmadığımdan haberleri bile olmadı. Yani anlayacağınız hiç ziyaretçim olmadı ilk aylar. Sonra bir gün gardiyan “Emir ziyaretçin var” dediğinde çok şaşırdım sonra da kim olacak ya babamdır ya da birader derken karşımda Muhammed’i gördüm. Önce bir afalladım ama şaşırdığımı söyleyemem. Zaten hep böyle bir insandı. Ne zaman dara düşsek yardımımıza koşar ne zaman yanlış bir şey yapsak ya da yapacak olsak bizi güzelce uyarırdı. Takip eden aylar da hep geldi hatta çıkacağım tarihe on gün kala bile gelmişti. Onun sayesinde hapishanedeki rezillikler gözüme görünmez olmuştu. Onun bana desteği manevi olarak ayakta kalmama yardım ediyordu. Ne yalan söyleyeyim hapishanede onun gelmesini ipe çekiyor onun geldiği haberini veren gardiyanın cebine üç beş bir şeyler sıkıştırıyordum. Muhammed’le muhabbetimiz dostluğumuz böyleydi. Onun için pek bir şey yapamasam da benim için yaptığı şeyler herhangi bir şeyle ölçülemez. Hapishaneden çıktığım gün direkt mahalleye geldim. Anılar hemen hücum etti tabi. Sanki iki yıldır uyuyormuşum da yaşadığım şeyler kabusmuş gibi. Evimin önünden geçerken aklıma çocukluk arkadaşlarım geldi. Beraber top oynadığımız zamanlar. Ufak tefek yaramazlıklarımız. İlk sevgilim, ilk mektebe gidişim sanırım on beş yaşındaydım. Güzel günlerdi tabi. Az dayak yemedik hani ama o kadar eğlenceli geliyordu ki o zamanlar, eve sarhoş gelmek falan isyan ediyorduk hayata ya da öyle şeyler düşünüyorduk şimdi bakıyorum da ne ahmakça düşünceler. Allaktan bizim çocuklar bu hallerimi bilmezden geliyorlardı. Bir de onlar üstüme gelse sanırım iyice kopar giderdim. Onların sayesinde belki de babamın dayaklarının da etkisi vardır, biraz frenleyebildik. Anılara dalıp yürürken Muhammed’in dükkanının önünde buldum kendimi hemen dükkâna yöneldim ona gönül borcum büyük görüşüp bir haber vereyim çıktım diye derken dükkânın kapısında kapalı yazıyor. Ben de önce eve gidip bir güzel uyku çekmeye karar verdim. Dönerken yolda Tümer’le karşılaştık. Çocukluk arkadaşım. Pek okuma meraklısı değildi benim gibi ama harbi çocuktur. En son o şerefsizin şoförü olduğunu duyduğumda bir sinirlendim ama ekmek parası Tümer’in suçu ne? Selamlaştık üç beş kelam ettik. Konu Muhammed’e geldi. “Haberin yok mu?” deyince taşındı falan diye düşündüm.

Öldüğünü söyleyince başımdan aşağı kaynar sular indi. Tümer anlatmaya devam ettikçe içerden bir şeyler koptu ama nasıl tepki verilir bilmem. Kaşlarım çatıldı. Üzüldüm, sinirlendim, dilimin ucuna yakası açılmamış küfürler geliyordu, kendimi tutum. Yarın cumadan sonra gıyabi cenaze namazı. Tamam dedim, arkamı döndüm yürüdüm. Gözlerim doldu ilk defa. Birkaç kez bıçaklandım ama göğsüme saplanan acı beter. Eve geçtim kulağımdaki uğuldamayı durduramıyorum. Ne olmuş? nasıl olmuş? internetten haberlere baktım. Ulan sanki benim suçummuş gibi hissediyorum, belki hapisten çıkmasam deprem olmazmış gibi. Durduğum yerde gözlerimden yaş akıyor durduramıyorum. Hâlâ da öldüğüne inanamıyorum. Sabaha kadar üç beş tane bildiğim dua var; Fatıha, ihlas, felak-nas onları okudum durdum. Elden bir şey de gelmiyor. Hani kafa tutulacak insan olsa amenna ama depreme, Allaha kafa tutulmuyor. Sabaha kadar okudum durdum. Uyuyamadım. Bir ara dalmışım sanırım güneş doğmuştu. Sanırım çünkü öyle garip bir hava ki güneşin doğup doğmadığını anlamak güç. Rüyamda Muhammed'i gördüm. Her zamanki gibi gülüyordu. Güzel bir bahçede elinde çayı beni çağırdı yanına hemen gittim. Bir çay da bana ikram etti. "Bırak artık serseriliği" falan diyor. Benim de keyfim yerinde "Bakarız" diyorum. Birden yer sallanmaya başladı. Neler oluyor diye etrafıma bakarken Muhammed kayboldu. Belki saatlerce belki günlerce aradım ama bulamadım. Sonrasını pek hatırlayamıyorum uyandığımda gözlerim nemli yastığım ıslanmıştı. Saat on ikiyi geçmiş, hemen fırladım banyoya. Ne olur ne olmaz bir gusül, üstüne de bir abdest çıktım evden. Doğru Umut Camii'ne, cumadan sonra avluya geçerken Ali'yle karşılaştık başsağlığı diledik birbirimize. Sonra Tümer'le Hamza'nın yanına geçtik bir ara Fikri de gelmiş.

- Nasıl bilirdiniz?
- İYİ BİLİRDİK!
- Haklarınızı helal ediyormusunuz?
- HELAL OLSUN!

İnşallah o da bana hakkını helal etmiştir... Sonra dağıldık. Ben sanırım en çok dağılan oldum. Bir iki gün evden çıkmadım. Sonra atölyeye gittim biraz para aldım. Doğru kilisenin oradaki meyhaneye. Sağ olsunlar sabaha karşı eve bırakmışlar. Ertesi gün bir daha ve ertesi gün de. Böyle bir ay kadar geçti sanırım. Bir ara meyhanede Nalan'la tanıştık. Hemen anladım tabi. İyi de anlaştık. Bir müddet Feriköy'deki dairesine gidip geldim. Şimdi uzun uzun anlatmayayım; fizik on numara, yaş otuz, memeler dik ele avuca gelir, hele bir kasa var of.

Boyu yaklaşık bir yetmiş. Hatun bir kıvrak anlatamam, muhabbeti de iyi haftada bir cumartesilerimi onunla geçirdim sonra ne oldu bilmiyorum. Zaten büyük bir boşluktaydım böyle doldurmaya çalıştım ama olmadı. Sanki boşluğa uyan parça bu değilmiş de devamlı sallanıyormuş gibiydi. Soğudum birden bıçak gibi kesip attım. Bir müddet peşimi bırakmadı tabi ama o kadar büyük bir boşluktaydım ki yeniden gitmeye ya da içmeye kendimi ikna edemedim. Bir ara Tümer'in çay ocağı açtığını duymuştum, aklıma geldi bir akşam oraya gideyim dedim. Çay ocağına geldiğimde baktım ki yaşlı yaşlı adamlar, ne işim var burada deyip tam vazgeçtim dönüp arkamı gideceğim yukarıdan Ali seslendi.

- Vay Ali Bey merhaba nasılsınız?
- İyiyim Emirciğim sen nasılsın?
- Biz de iyiyiz de şu kibarlığından da hiç ödün vermiyorsun ha!
- Ne kibarlığı yahu düzgün konuşmanın adı ne zamandır kibarlık oldu. Neyse gel beraber çay içelim.

Olur dedim ve sanırım o günden beri Tümer'in orada oturuyorum. İçimdeki boşluk biraz azaldı böylelikle. Bu sıra nasıl olduğunu anlamadım ama camiye gidip gelmeye başladım. Ne zaman ezan okunsa haydi deyip bütün herkes camiye gidiyoruz. Geri kalan boşluğu da sanırım, bizimkilerle barıştıktan sonra, evlenince ve düzenli olarak atölyeye gidip gelince doldurdum. Hala tam manasıyla dolmuş değil fakat en azından ses çıkarmıyor.

Zamanla o ihtiyarlar da gözüme iyi görünmeye başladı. Bana daha yeni emeklemeye başlamış gibi gelen gençler de. Aıştım bu hayata. Çocukluk arkadaşlarımla muhabbet etmenin bu kadar keyifli olacağını da tahmin etmiyordum işin açığı. Bir nevi mahallemize karşı sorumluluğumuz olan abilik vazifemizi yerine getiriyorduk denebilir. Yol gösteriyorduk bazen gençlere. Bazen de yoldan çıkmamaları için hikâyeler anlatıyorduk yarı yalan yarı gerçek. Değişik bir enerji gelmişti sanki üstüme, ihtiyarlara takılıyordum:

- Oooo kadro yine tam, ne oldu Azrail'le randevunuz iptal mi yine? Ulan hacılar sizden korkulur ha.

Somurtmalarını ya da kızmalarını izlemek eğlenceli oluyordu. İnşallah günah değildir. Bir akşam çay ocağının önüne iki ekip otosu geldi. Ne olduğunu anlamadan apar topar emniyete götürdüler beni. Eyvah dedim 2 yıl daha hapis göründü bize. Ali'yle Hamza peşimden emniyete gelmişler. Fikri de kaç gündür düğün işleriyle uğraşıyor, haberi alır almaz koşup gelmiş.

Beni hemen sorguya aldılar.

- Emir sen misin?
- Evet memur bey. Beni neden getirdiğınızı öğrenebilir miyim?
- Çok konuşma! Bakanı niye öldürdün?
- Ne bakanı?
- Daha önce öldürmeye teşebbüs ettiğin bakanı. Cevap ver!
- ...

Sorgu bir saatten fazla sürdü çıktığımdan beri yaşadığım her şeyi anlattım. Akıllandım diyorum anlamıyorlar. Neyse işte, devletin memuru sabrettik onlar da işini yapıyorlar. Bir de şu tartaklama huylarından vazgeçseler. Çıktım ki Ali de sorguda. Fikri'ye sordum “hayırdır?” Neymiş ders verdiği vakfın müteveli heyet başkanıymış da prosedür gereğiymiş de neyse artık onun da hazır emniyete gelmişken ifadesine başvuruyorlarmış.

Biz çıkana kadar saat de epey geç oldu. Herkes evlerine dağıldı. Ertesi gün çay ocağında...

Hamza

Benim hayatım diğerlerinkine nispetle daha normal. Anlatacağım pek bir şey yok aslında. Mahallede oyun oynadığımız zamanları ne kadar özlediğimi bir bilerseniz. Arkadaşlarımla hepsini ayrı ayrı özlüyordum. Hayat işte babam yurt dışında okumak ister misin? dediğinde hiç düşünmeden kabul etmiştim. Daha sonra yüksek lisansımı tamamlayıp geri döndüğümde bakanlıkta işe başladım. Derken kariyer basamaklarını hızla tırmandım. Tabii ki bu tırmanışta babamın fabrikatör olmasını ve partinin önde gelen simalarından olmasının payı büyük. Hatta bir dönem millet vekilliği bile yapmıştı. Onun bağlantıları sayesinde kariyerim tahminimden de hızlı yükseldi. Her şey görünürde gayet iyi olmasına rağmen bir türlü tatmin olmuyordum. İşimi çok iyi yapıyor, üstlendiğim vazifenin hakkını veriyordum ama ne yaparsam yapayım o aradığım tatmin duygusuna bir türlü ulaşamıyordum. Bakanlıkta çalışmaya başlayalı sanırım iki ay civarı olmuştu. Çok yoğun bir telefon trafiğine girmiş nefes alacak zaman bile bulmakta zorlanıyordum. İlk fırsatta öğle yemeği bahanesiyle kendimi dışarı attım. Her zaman yediğimiz restoranda yemek istemedim, onun yerine az ilerideki dönerciye gittim. Siparişi verdikten sonra bir sigara yaktım ve beklemeye başladım. Sonra birisinin ismini söylediğini fark ettim. İçimden “Kim bu şimdi inşallah işle ilgili değildir, bıktım artık” derken sağa sola bakıyor seslenen arıyordum. Seslenen kişi aklımdan geçen işle ilgili bir tanıdık değildi.

Yüzü bana güzel anıları hatırlatan, mutluluğu vadeden bir adamdı. Muhammed'le işte çok uzun zaman sonra böyle karşılaşmıştık. Hemen muhabbete başladık yemek yedik ve birbirimizin numaralarını aldık. Ben iş dolayısıyla müsaadesini istemek zorunda kaldım. Muhabbet bana o kadar iyi gelmişti ki tadı damağımda kaldı. Hemen aynı gün mesai biter bitmez aramak istedim lakin biraz çekindim derken arayamadım bir türlü. Hafta sonu telefonum çaldığında Muhammed'in aradığından emindim. Biraz mahcup olarak açtım telefonu. O sıralar çocukluğum ve iyi anılarımla eşleştirmiştim Muhammed'i arada bir buluşmaya konuşmaya başladık. Onunla konuştuğumuzda rahatlıyor, dünya üzerindeki savruluşum azalıyordu. Düğünümü geldiğinde de sonra da böyle oldu. Benim için dosttan da öteydi. Memlekete gittiğini biliyordum. Ailesi taşınalı çok olmamıştı zaten. İşini bahane edip gitmemişti ailesiyle. Başka bir amacı vardı. Etrafındaki insanlara yardımcı olmak, mahallenin çocuklarına yetişebildiği kadar yol göstermek istiyordu. Çocukluk arkadaşlarıyla yeniden bir araya gelip hepimizin de bu işe bir el atması için uğraşıyordu. Ama bir türlü muvaffak olamamıştı. Sebebi bizim artık birbirimizden uzaklaşmamız, belki de birbirimizden utanmamızdı bilmiyorum. Haberi aldığım gün babamla gelecek hakkında konuşuyor, kariyerimde bir sonraki basamağı değerlendiriyorduk. Miraç Hoca aradığında şaşırımdım önce sonra birden panikledim. Daha iki üç gün önce konuştuğum dostum nasıl ölmüş olabilirdi? Telefonu kapattığımda sanırım dünya dönmeyi kesmişti. Her şey gözüme çığlık tablosundaki gibi görünüyordu. Sesler görüntüler dalgalanıyor, aklım bulanıyordu. Babamdan izin isteyip hemen bakanlığa döndüm. Oradan daha doğru bilgiler alabilirdim. Hemen bölgedeki birimlerden haberi doğrulattım gerçektir. Zaten deprem konusunda elimizden geleni yapıyorduk. İlk etapta battaniye çadır ve yiyecek çalışmalarını organize ediyor devamlı bölgeyle iletişim kuruyor son durumu haber alıyorduk. Durumun vahametini belki de oradakilerden sonra en iyi bilenlerden biriydik. Acısını yaşıyorduk ama insanın yakınlarından biri birileri söz konusu olunca çok farklı oluyormuş. Eve gittiğimde eşim ne olduğunu sorup durdu ama nasıl anlatılabilir ki böyle bir şey. Sadece bir şey söyleyebildim. Ertesi gün cumada mahalledeydim, sonrasında Tümer'le beraber safa geçtik. Emir ile Ali beraber geldiler, ardından da Fikri... Hepimiz aynı safta, en iyimiz olanın cenazesindeyiz. Neden o? Neden herhangi birimiz değil de o olmak zorundaydı?

- Nasıl bilirdiniz?
- İYİ BİLİRDİK!

- Haklarınızı helal ediyormusunuz?
- HELAL OLSUN!

Hayat kısa bir süre sonra eskisi gibi akmaya başladı ama bir şeyler kaybolmuştu artık. Bir şeyler eksikti, ne olduğunu biliyorduk ama elden bir şeyde gelmiyordu. Bu süre zarfından uzun zamandır uzak kaldığım namaza başladım. Elimde ne varsa bir kısmını dağıttım. Muhammed için mevlit okuttum birkaç sefer ama bir türlü tam anlamıyla kendime gelemiyordum. Artık kimseden de haber alamıyordum. Çocukluk arkadaşlarım nasıldır acaba? Merak işte insanı harekete geçiriyor. Mahalleye gittim. Benim için sokaklarda yürümek hem iyi hem kötü hissettiriyordu. Çocukluk anılarımızda ne bir keder ne de aşamaya-çağımız bir şey vardı. Peki nasıl oldu da böyle olduk? Umut Camii'nin arada bir çay ocağı bulup oturdum. Aklımda "belki caminin hocası bir şeyler biliyordur, bir ona sorayım" tarzı düşünceler varken Tümer'le göz göze geldik. Çay ocağı Tümer'inmiş. Hatta Ali de akşamları Fikri'yle beraber geliyormuş. Bir anda çok mutlu oldum acaba aradığım şey bu muydu?

Zaman geçtikçe ayrı olduğumuz dönemde yaşadıklarımızı zamanın bizi ne kadar değiştirdiğini ama hepimizde aynı kalan şeylerin de olduğunu fark ettim. Mahalleyle ilgiliydik artık. Bir ayağımız buradaydı. Çay ocağının gençlerine abilik yapmak da garip bir eğlence katıyordu aramıza. Arada gençlerin bizi küçümsediğini hissediyordum ama böyle şeyler bu yaşlarda normaldi. Bir gün herkesten önce geldim çay ocağına. Üst katta her zamanki masamıza oturdum. Belediyeci dedikleri çocuk geldi masaya. Bakanlığa girmek için ne yapması gerektiğini soruyordu. Anlıyordum aslında alttan alta bana referans olup olmayacağını soruyordu. Haklıydı aslında ben de benzer şekilde girmiştik bakanlığa. Biraz düşündükten sonra bilmediğimi lisanı münasiple anlattım ama biraz sinirlenmişti sanırım. O günden sonra da bir şeyler değişti içimde, olayı babamla paylaştığımda önce kızar gibi oldu daha sonra da hak verdi. Yıllarca bu işlerin böyle yürüdüğünü insanların birilerine referans olmasının doğru olduğunu düşündüklerini ama sonucun hiç de düşündükleri gibi olmadığını söyledi. Yanlış yaptıklarını ancak şimdi anlayabildiklerini bu kadar usulsüzlüğün yaygınlaşmasına sebep olduklarından utandığını söyledi. Konuşmayı böyle bitirmiştik ama hala ne yapacağım konusunda emin değildim. Başka bir gün tekrar babamın yanına gittiğimde misafiri olduğunu öğrendim. Çekinerek salona geldiğimde misafirin bakan olduğunu, aslında benim işe girerken referansımın kendisi olduğunu öğrendiğimde şaşkına döndüm.

Babamın yanında sözde yaptığı iyiliği böbürlenerek anlatıyordu. Misafirliğin sonunda kapıya kadar sahte gülümsemelerle uğurladığımız bakan bence hat-ta bizim ekipçe de iyi bir adam değildi. Babamla bu mevzuyu konuşurken is-tifa etmek istediğimi gerekirse alelade bir işte bile çalışabileceğimi söyledim. Babamın verdiği tepkilerden anladığım kadarıyla misafirimizin sözlerinden benim kadar o da rahatsız olmuştu. Fabrikada benim için bir iş ayarlayacağını öncelikle işin en ince ayrıntılarına kadar öğrenmem gerektiğini bundan dolayı imalathaneden başlayacağımı söylediğinde hemen olur dedim. Artık yoruldu-ğum ve ahlakıma ters gelen bir işte çalışmak zorunda değildim. İnsanlara iyilik yapıyorum diye kendini kandıran, herkese yukarıdan bakan o küçük tanrıçık-larla beraber çalışmak zorunda olmamak beni çok mutlu ediyordu. Yeni işime alışmam zor oldu ama pes etmedim. Her akşam çay ocağına gidip arkadaş-larımla da dertleşmek onların desteğini almak da bana güç veriyordu. Eşim ilk zamanlar şaka zannetmiş olmalı ki hiçbir şey dememişti. Şaka olmadığını anladığında biraz üzülse de elinden geldiğince destek oldu. Sağ olsun.

Zaman böyle akıp giderken bizim belediyece bir gün çay ocağına bir hatunla geldi. Şaşkındık ama bizim için bir eğlence çıkmıştı tabi. Artık belediyece çıl-gın belediyeceydi. Çocuk bütün tuşlara basıp bölüm geçmek derdindeydi ar-tık bunu biliyordum ama bu nasıl bir tuştı acaba. Arada ilgimizi çeken böyle durumlar oluyordu. Sonra hemen muhabbetimize kaldığımız yerden devam ediyor bu nevi olayları unutuyorduk. Sadece lakaplar kalıyordu olaylardan. 23 Eylül akşam üstü Emir ve Ali'yle otururken polis geldi. Hemen aklımıza Emir geldi tabi, haklıymışız da ama ne olmuş olabilirdi ki? Emniyette öğrendik ba-kan öldürülmüş...

Ali

Çocuktuk hepimiz tam hata yapacak yaşlarda. Okul çıkışı bir grup önümü kesmişti. Dördüncü ya da beşinci sınıftaydım. Sessiz sakin biriydim halbu-ki. Kavga kaçınılmaz duruyordu cesaretimi toplamaya çalışıyordum. İlk defa beşe tek bir kavgaya girmek üzereydim. Yardım edecek kimsenin olmadığını tek başıma gerekirse dayak yiyeceğimi biliyordum. İşler hiç de tahmin ettiğim gibi gitmedi. "Ne oluyor lan orada!" diye Emir geldi hemen. Ardından Tümer'le Hamza sonra da Fikri ve Muhammed sessizce yanaştı yanımıza. Birbirimizi ta-nıyorduk. Tümer'le Hamza aynı sokakta oturuyordu. Ben ve Emir de yakındık birbirimize. Çok oyun oynamıştık hatta birbirimizle çok kavga etmiştik ama

ilk defa dışarıdan bir gruba karşı birleşmiştik. Dostluğumuzun başladığı gün hangi gün dersiniz işte bu gündü. Çok iyi bir dostluktu bizimkisi ya da belki sadece çocuktuk, her şey bize iyi geliyordu sadece. Ama yıllar sürmüştü. Lise sona gelene kadar her gün görüşmüştük. Bazen karı kız peşinde koşuyor bazen de çalışıyorduk ama muhakkak görüşüyorduk. Lise sona ise artık hayatın nefesini ensemizde hissediyorduk. Emir çoktan kaptırmıştı kendini zaten. Hamza'nın da tuzu kuruydu. Fikri aramızda bilgisayar tutkunu olan tek adamdı hiçbir şey olmasa bilgisayar tamircisi olurdu. Tümer işe başlamıştı bile. Okulu salmış babasıyla beraber işe gidip geliyordu. Arada okula uğruyordu sadece. Ben de hayalim olan üniversiteye yani Gazi'ye gitmek istiyordum. Muhammed, İmam-hatip okumayı tercih etmişti bizim manevi konularda danışmanımız oydu.

Sene sonunda üniversiteyi kazandım. Artık Ankara'da mülkiyede okuyacaktım. Diğerlerinin neler yaptığını pek bilmiyordum tabii o sıralar. Son sene görüşmez olmuştuk. Birkaç sefer Muhammed bir araya toplamıştı bizi ama sonra iyice uzaklaştık. Üniversiteye başladığımda çok heyecanlıydım. Artık hayallerimi gerçekleştirebilir, o bir dönemin şair, yazar ve bürokratlarını yetiştiren okulda kendimi yetiştirip toplumda bir yer sahibi olabilirdim. Edebiyata merakım vardı sevdiğim şairler de bu okul mezunuydu. Okulda onların izlerini arıyor adımlarını takip etmek için çok çaba sarf ediyordum ama üçüncü sınıfa geçince yaptığım saçmalıklardan ibaret olduğunu hayatın geç kalmaya tahammülü olmadığını fark ettim. Yani gerçekten böyle mi? Hayır sadece o an böyle düşünüyordum. Akademisyen olmaya karar verdiğimde Merve ile tanıştık çok güzel bir kızdı. Bizden iki dönem alt sınıftaydı. Sanırım ilk görüşte aşk dedikleri bu olsa gerek. Çok sürmedi yüksek lisans tez dönemimin sonunda evlendik o da okuldan mezun olmuştu. İstanbul'da yaşamak istiyordu. Ben de İstanbul'da açılan kadrolara başvuruyor gelmenin yollarını arıyordum. Her yerde olduğu gibi üniversitelerde de durum benzerdi çoğu şey telefonla hallediliyor sonra kılıfına uyduruluyordu. Ankara'daki birkaç hocamın da etkisiyle sonunda İstanbul Üniversitesi'nde araştırma görevlisi oldum. Doktoraya da orada başladım. Hayat bir şekilde akıp gidiyordu. Bir gün üniversitede bir öğrenci kapıyı çalıp içeri girdi. "Hocam size Muhammed Abinin selamını getirdim" dediğinde önce anımsayamadım. Daha sonra "Kurtuluş'tan çocukluk arkadaşınız" dedi, o kadar mutlu oldum ki hemen öğrenciye numaramı verdim ve Muhammed'e iletmesini söyledim. Artık her şey değişmişti ben üniversite-

de çalışıyordum ama ara ara hep o güzel günlere dönmek isteği bir türlü geçmiyordu. Bizim gruptan sonra hiç tam anlamıyla arkadaşlık hatta ilk anlamıyla dostluk bulamadım. Gerçi o kadar da ihtiyacım yoktu çünkü Merve o boşluğu dolduruyordu. Şimdilerde ilk çocuğumuzu bekliyorduk. Muhammed'le yeniden iletişimimiz böyle başladı. Düzenli olarak telefonla görüşüyor arada buluşuyorduk. Birkaç sefer grupta buluşmamızı teklif etti ama çocuğun işleri evdeki durumlar üniversitedeki mevzular derken bir türlü bir araya gelemiyorlardık. Zaman ilerliyordu. Merve ikinci çocuğumuza hamileydi. Bense çeşitli ayak oyunları ve süreç içerisinde edindiğim bağlantılarla artık üniversitede kadrolu bir öğretim elemanıydım. Görece popülerdim de. Bu popülerite yanında genç kızların ilgisinde getirmişti. Bu ilgi başımı döndürüyor ne kadar kaçınmak istesem de bir yanımda ilginin köpeği olmuş devamlı salyalarını akıtıyordu. Ufak tefek odada muhabbetlerle başlayan bazı tatlı anlar artık kontrolden çıkmak üzereydi. Kendimi genç hissediyordum, buna teşneydim. Bendeki değişiklik dışardan da belli olmaya başlamıştı. Odama giden gelen öğrenciler artmış bahçede peşimden koşturuyorlardı. Yanlış olduğunu bildiğim halde bazen kaçmak sevişiyor kendime hâkim olamıyordum. Hatta bir öğrencim için Ankara'ya referans olmuşum ama karşılığında güzel bir gece geçirmiştik. Karım evde her şeyden habersiz ikinci çocuğumuzun doğumuna hazırlanıyor bense henüz yakalanmamış olmanın verdiği cesaretle her geçen gün daha da ileri gidiyordum. Saklamak bile saçma geliyordu artık. Muhammed'le mutlak buluşmalarımızdan birinde Süleymaniye'de meşhur bir nargile kafede oturuyorduk. Evden okuldan bahsedip hâl hatır faslını geçtikten sonra Muhammed:

- Ali sen kendinde değil gibisin, bir sorun mu var? dedi.
- Hayır bir sorun yok ama böyle sorunca tedirgin oldum şimdi.
- Çocuklardan birkaç şey duydum ama inanmadım. İşin aslı astarı nedir bir sorayım dedim ama sanırım haklılar.
- Neler duydun bilmiyorum ama...
- Bu konularda benden daha bilgili olduğun kesin bundan dolayı böyle mevzular için eğer haddimi aşmıyorsam sana verebileceğim tek tavsiye kendine ve eşine hatta etrafındakilere zulmetmemen...
- Ne demek istediğini anladım.

Sonra muhabbetin konusu değişti ve arkadaşların neler yaptıklarından bahsettik. Emir'in hapse girdiğini de o sıra öğrendim. Takip eden iki sene içerisinde birkaç defa daha buluştuk ama eskisi gibi sık buluşmuyorduk artık. Okuldaki

aşırılıklarımı azaltmış neredeyse terk etmek üzereydim. Hayatım giderek iyi bir yönde ilerliyor hatta çeşitli vakıflardan teklif alıyor televizyon programlarına davet ediliyordum. Bunlardan biri bakanın mütevelli heyet başkanı olduğu vakıfta bir ders verme teklifiydi. Tanınırlıktan çok çevrenin önemli olduğunu düşünerek kabul etmiştim. Düşündüğüm gibi de oldu. Bir sene sonunda istediğim üniversiteye atanabilirdim. Ama hayat insana hiç beklemediği bir anda çelme takar ya işte Muhammed'in haberini aldığımda böyle hissettim işte. Hayatım sorunsuz ilerliyor gibiydi ama hareket azalınca bunun bir yanılsamadan aldatmacadan ibaret olduğunu anladım. Öğrencilerden almıştım haberi. Durumun fecaat olduğunu biliyordum zaten ama bu kadar yakınıma geleceği hiç aklıma gelmemişti. Okuldan eve dönerken ağlamaya başladım. Kendimi o ana kadar tutmuştum ama artık tutamıyordum. Ne yapmalıydım bilmiyorum emin olmak için birkaç kişiyi aradım ama net bir cevap alamıyordum. Eve gelip durumu eşime anlattığımda o da ağlamaya başladı. Onu teskin etmeye çalışırken biraz kendime hâkim olabiliyordum ama gece Merve ve çocuklar uyunca bütün ihtimaller üstüme çöktü ve bir köşede sessiz sessiz ağladım.

Sabah vakti girince kendime gelmek için bir duş aldım, uzun zamandır Allah'ın huzuruna çıkmıyordum; utana sıkıla sabah namazına durdum ve güneş doğuncaya kadar Allah'a haberin doğru olmaması için yalvardım. Sabah çocuklar uyanınca hüznüm biraz dağıldı ama yine de haberi doğrulamam gerekiyordu. Cuma'dan bir iki saat önce mahalleye geldim. Buradan taşınalı uzun zaman olmuştu ama ufak tefek değişiklikler dışında her şey aynı gibiydi. Eski tanıdıklara rastlıyordum Bakkal Mehmet Abi'ye sordum onlara da imamın haber verdiğini öğrendim. İmamın yanına Umut Camii'ne gittim. Miraç Hoca bildiği her şeyi anlatınca zar zor kendimi tuttum baş sağlığı dileyip kimsenin beni görmeyeceği bir yer aramaya başladım. İki sokak arkada yıkılmış bir bahçeli ev olduğunu hatırlıyordum oraya doğru yöneldim. Hâlâ yıkıktı. Burası bizim hem sığınağımız hem kalemizdi. Bir yandan ağlayıp bir yandan da geçmiş günlerin anılarıyla gülümsüyordum. Artık delirmiştim sanırım. Ezanı duyunca kendime geldim camiye gittim namazdan hemen sonra avluya geçerken Emir'le karşılaştık, beraber Tümer ve Hamza'nın yanına geçtik Fikri de geldi aynı saftaydık ama eksiktik...

- Nasıl bilirdiniz?
- İYİ BİLİRDİK!
- Hakkınızı helal ediyor musunuz?
- HELAL OLSUN!

Arayı uzattığımız için kendime o kadar kızgınım ki, sadece iyiliğim için uyar-
mıştı beni. Çok da zorlamak istemiyordu, devamlı araşıyorduk ama benim yü-
zümünden oturmalarımız azalmıştı. Kendimi suçluyor bir türlü affedemiyordum.
Ne yapacağımı bilmez halde hayat devam ediyordu... Ne çocuklarla adam
akıllı ilgileniyordum ne de Merve'yle. Onlardan uzaklaştıkça okulda pusuda
bekleyen şeytanlarımın oyuncağı oluyordum. Artık daha fevri bir şekilde gö-
nül eğlendiriyor, içkili ortamlarda sabahlıyor eve pek uğramıyordum. Yüksek
lisans öğrencilerinden biriyle gönül eğlendirdiğim bir akşam meyhane çıkışın-
da otele gitmek istemedim. Artık yorulmuştum, ne kadar savrulursam o kadar
kederim artıyordu. O kadar fazla içmiştim ki eskicinin çıkışında belediyenin
oradaki merdivenlerde kustuğumu hatırlıyorum. Yere yığılıp kalmışım. Uzak-
tan bir yerden adımı sesleniyorlar zannediyorum, ama kafamı çevirecek halim
yok sesimi bile çıkartamıyorum.

“Yapma Ali” diyor biri, ses çok tanıdık geliyor ama bir türlü hatırlayamıyo-
rum. Birden titrediğimi fark ediyorum, sabahın ayazı sarhoşluğu uzaklaştırıyor
benden. Kaldırımında uyuya kaldığımı anlıyorum. Doğrulup bir sigara yakıyorum.
Hava o kadar serin ki titrememi kesemiyorum. Bir sigara daha yakıyorum eve
gidemem bu halde otele de gitmek istemiyorum. Rüya aklıma geliyor. Nasıl
anlamamıştım, nasıl unutmuştum bu sesi...

Gözlerimden yaşlar boşanıyor. Hala benimle olduğu için hala beni düşündü-
ğü için çok mutluyum. Kendimi topladığım zaman önce bir hamama gidip kırk-
landıktan sonra bütün elbiselerimi çöpe atıp aldığım yeni elbiseleri giyiyorum.
Eve giderken çocuklar için oyuncak Merve için bir demet gül yaptırıyorum. Ka-
pıdan almıyor önce yalvarıyorum değişeceğim diyorum. Yine de almıyor. Aklı-
ma gidecek bir yer de gelmiyor. Üniversiteye bir müddet gitmek istemiyorum.
Aklıma mahalle geliyor. Mahalleye giderken Allah'a bana bir çıkış kapısı göster-
mesi için yalvarıyorum. Yolda eski öğrencilerimden biriyle karşılaşıyorum ayak
üstü muhabbetten sonra,

- Hocam şurada Tümer Abi'nin çay ocağı var oraya gidelim, diyor
- Hangi Tümer?
- Tanıyorsunuzdur belki hocam sizinle yaşıt mahallenin eskilerinden.

Çay ocağında Tümer'le karşılaşınca özlemlerle kucaklaşıyoruz. Biraz muhabbet
edip geçmişi yad ediyoruz. Bana hikâyesini anlatıyor şaşırıyorum. Ama kara-
rından dolayı tebrik ediyorum. Kendim hakkında bir şeyler anlatmaya o kadar
utaniyorum ki. Bir müddet her gün gidip geldim Fikri de geliyordu. Sanki ço-
cukluğa geri dönmüştük. Bir gün Hamza da gelmeye başladı herkesin hikâyesi

farklıydı ama vardığımız yer aynıydı. Emir de katılınca ekip tamam oldu. Eksik-tamam...

Günler geçiyordu tabii. Bütün müdavimlerle akraba gibi olmuştuk. Sonunda Merve'ye de değiştiğimi anlatabilmiştim ilişkimiz düzelmiş evliliğimi kurtarabilmiştim. Her şey dört dörtlük değildi tabi garip adamlar da gelip gidiyordu. Bunlardan biri de garip bir çocuk, şark kurnazı bir tipti. Arkadaşları ona belediyece diyordu. Hikâyesi hepimizce malumdu tabi sonra çılgın belediyece oldu adı. Görmek istemesek de alenen kovamıyorduk, bize yakışmazdı. O da çok akıllı bir çocuk değildi, imalardan hiç anlamıyor gülüp geçiyordu. Böyle durumlar can sıkıcı olsa da geri kalan her şeye şükrediyor öylece yaşayıp gidiyorduk. Ders verdiğim vakfın mütevellisi olan bakanın öldüğü güne kadar...

Fikri

Her şey mahvolmuş da bütün veriler silinmiş gibi bir gün işte. Sonunda yıllardır beklediğim aşkıma kavuşmamın vakti geldi. Onunla daha üniversitenin ilk yıllarında tanışmıştık. O zamanlar aklım bir karış havada gezerken nasıl oldu da âşık oldum hatırlamıyorum. İlk başlarda arkadaşça sohbetlerle geçiyordu ama çok geçmeden onu düşünmeden duramadığımı her an onu görmek için can attığımı fark ettim. Çocukken bizimkilerle yaptığımız üç beş kaçamak dışında aşk nedir, bir kızı sevmek nedir bilmezdim. İlgim daha çok şu bilgisayar denen aletin vadettiği dünyadaydı. Her gün yeni gelişmeler oluyor her an yeni bir dünya göz kırpyordu. Mahallede ilk bilgisayar bizim evimize gelmişti babam bu tip şeylere çok meraklıydı. Hemen almış nedir ne değildir görmek istemişti. Daha küçüktüm ve henüz internet yoktu ama neden bilemiyorum bu kaba saba şey ilgimi çekiyordu. Açıp kapamak bile eğlenceli geliyordu o yaşlarda. Tek eğlencem bu değildi tabii ki. Arkadaşlarla vakit geçirmek top oynayıp çeşitli atraksiyonlara girmek illegal -o yaşlar için- şeyler yapmak sanki bize yaşadığımızı hissettiriyordu. İlk arkadaşım Muhammed'di. Onunla henüz kreşe giderken tanışmıştık. Diğer arkadaşlarlaysa mahallede rastlaşıyorduk ama daha çok içine kapanık bir çocuk olduğum için oyunlarına bile dahil olmuyor eve dönüp bilgisayarla uğraşiyor sağını solunu kurcalıyordum. Babam da bu konuda bana müsamaha gösteriyor bazen de bana katılıyordu. İlkokulu bitireceğim sıra babam yaptığı işi devredip elindeki tüm parayla bilgisayar işine girdi. Bazen onunla dükkâna gider yeni ne var ne yok bakar, yedek parçaları kurcalardım. Geri kalan vaktimin çoğunu da sokakta Muhammed'le geçirirdim. Onun sayesinde arkadaş ediniyor, oyun oynayabiliyordum. İlk Emir ile tanıştık

O kadar hareketli bir çocuktuk ki bizim dışımızda belki de mahalledeki herkesi tanıyor zannederdim. Hemen insanlarla kaynaşır çabuk arkadaşlık kurardı. Sonra Hamza'yla tanıştık. Hamza daha çok sokakta kaybolmuş gibi dururdu ama ona da kısa sürede alışmıştık. Ali ve Tümer'le de bir futbol maçı esnasında rakip takımlarda oynarken tanıştık. Maçın ortasında Ali bizimkilerden birine yumruk atınca herkes bir anda kavgaya tutuşmuştu. O kadar fazla hırpaladık ki birbirimizi üstümüz başımız yırtılmıştı. Ama dönüp etrafımıza baktığımızda sahada, okulun beton bahçesi, sadece altımız kalmıştı. O günden sonra bir daha ayrılmadık. Ortaokulu beraber okuduk, lisede ise herkes farklı bölümler tercih etti. Bir tek Ali'yle Emir aynı okula gittiler diye hatırlıyorum ama Emir'in okulla pek alakası yoktu. Lise zamanları da her gün görüştük ama içten içe hepimiz ayrılığın yaklaştığının farkındaydık. Ben de lise döneminde bilgisayara olan açlığımı gidermek için elimden geleni yapıyordum. Yazılım diye bir şey vardı onu öğrenmek için Mecidiyeköy'e kursa gidiyordum. Sonunda üniversitede mühendislik bölümü açılınca da o bölümü tercih ettim. Pek talibi yoktu zaten girmek konusunda da çok sorun yaşamadım. Aslında ÖSS puanım öyle düşük de bir puan değildi ama hedefime yürümek beni o kadar memnun ediyordu ki başka şeyler düşünmüyordum. Zehra ile tanışana kadar. Onunla tanışınca hayatımda daha doğrusu hayata bakış açımda büyük bir değişiklik oldu. Onun ailesi fakirdi bizim de durumumuz gerçekten iyiydi. Evlilik bize uzak görünmüyordu. Üçüncü sınıfa geldiğimizde babam yeni bir yatırım için kredi çekti ama sonuç bir felaket oldu. Bir sene içerisinde bütün mallarımız haczedildi ve üniversiteyi bitirir bitirmez çalışmaya başladım. Zehra da durumun farkındaydı, oturup konuştuğumuzda durumlar düzeline kadar evliliği ertelememiz gerektiğini ama birbirimizi asla bırakmayacağımıza dair söz vermemizi istedi. Bu durum öyle canımı yakıyordu ki bazen kendimden vazgeçip intihara meylediyordum. İşte o zamanlarda beni durduran ve aklımı başıma toplamam da yardımcı olan Muhammed oluyordu. Onunla liseden sonra da eskisi kadar sık olmasa da görüşmeye devam ettik. Bu sıra benim yaşam koçum gibi olmuştu. Ne zaman canım sıkılsa yanına gider derdimi anlatırdım. Asla ama asla yüzünü ekşittiğini bile görmedim. Her zaman dinler ve bildiği kadarıyla yol gösterirdi. Sanki aynı yaşta değildik de o bizden çok daha büyüktü. Zamanla babamın borçlarını ödedik. İyi bir iş buldum ve artık evlilik için hazırdım ama yoldaşım ve rehberim olan Muhammed'in eksikliğini hissediyorum. Eminim bizimkiler de hissediyordur. Hala konusu açıldığında suskunlaşıyoruz, gözlerimiz doluyor. Memlekete giderken aramıştı; "Allah'a emanetsin, kendini sıkma lütfen.

Bir müddet buralarda olmayacağım. Bir aksilik olmazsa haftaya geldiğimde görüşürüz” demişti. Ama o hafta hiç gelmedi. Depremin haberini alır almaz içime bir kurt düştü ama insan konduramıyor. Haberi geldiğinde ise zeminin ayağımın altından kaydığını hissettim. Olduğum yere yığılmışım. Oğün kendime gelemedim. O kadar altüst olmuşum ki yemek bile yiyemiyordum. Zaman geçmiyor, dünya dönmüyordu. Bu acıyı nasıl tarif edebilir bir insan bilmiyorum. Artık işe gitmeme gerek yoktu, evden çalışıyordum ama bilgisayar görmek bile istemiyordum. Ben neden yaşıyordum ki? Benim veli nimetim, akıl hocam artık yoktu ne yapmalıydım. Ertesi gün cumaya mahalleye geldim. Kimseyi görmek dahi istemiyordum, ağzımı açıp tek kelime edesim yoktu. Cuma’dan sonra avluda bizimkileri görünce sessizce yanlarına gittim, safa durduk.

- Nasıl bilirdiniz?
- İYİ BİLİRDİK!
- Haklarınızı helal ediyor musunuz?
- HELAL OLSUN!

İşten iki hafta izin aldım. Bu süre boyunca da evden çıkmadım, çıkamadım, kabullenemiyordum. Sadece birkaç lokma bir şey yiyip devamlı uyuyordum. Sanırım on gün falan olmuştu, kapı kırılacak gibi çalışıyordu. Zehra gelmişti kapının önünde kapıyı aç diye bağıyor bir yandan da ağlıyordu. Panikledim, koştum hemen kapıyı açtım. Teskin etmeye çalışıyordum ama bir türlü ağlaması durmuyordu. Hemen üstümü başımı giyinip yanına geri geldim bira sakinleşmişti. Beraber sahile hava almaya indik. Çok kızmıştı bana devamlı söylüyor verdiğimiz sözü hatırlatıyordu. Haklıydı ama... ben de haklı değil miydim? Kendimi savunmak için ağzımı bile açmak istemiyordum. Beni anladığını biliyordum. “Muhammed” dedi “sence seni bu halde görse ne derdi?” Belki basit bir cümleydi ama beynimde yıldırımlar çaktı. Bu sefer ben oturup ağlamaya başladım. Beraber bir müddet iç çeke çeke yürüdük...

Sonra işe geri döndüm, borçlar iyice azalmış babamın işleri de rayına girmeye başlamıştı artık. Zehra’nın erkek kardeşi bu sene okulu bitirmiş işe başlıyordu önümüzde pek bir engel kalmamıştı. Seneye bu vakitler artık evlenebilecektik. Mutluydum ama bendeki buruk bir mutluluktu. Her zaman hatırlıyorum diye kendime yalan söylemeyeceğim ama ne zaman hatırlasam yüreğimden geçen kan alev alıyor. Özledikçe mahalleye gider dükkanının önünden geçerdim. Tümer’in çay ocağını açtığını o sıra öğrendim. Hemen hemen her akşam oraya gitmeye başladım sonra diğerleri de gelmeye başladı. Beş benzemez gibiydik, aslında hepimiz birbirimize benziyorduk da. Gide gele bizim için bir ev gibi olmuştu artık burası. Hemen hemen herkesi tanıyorduk. Belediyeci dedikleri

çocuk da benim kayınbiraderle aynı okuldan mezundu. Garip bir oğlandı ama ilgimi çekmediği için “ne hali varsa görsün” deyip geçmişim. Zaman geçiyordu iş, Zehra ve çay ocağı arasında mekik dokuyordum, halimden memnundum. Evlilik vakti de iyice yaklaşmıştı. Evi tutmaya gittiğim akşam Tümer aradı. Polislerin çay ocağına geldiğini Emir’i emniyete götürdüğünü Ali’yle Hamza’nın da peşlerinden gittiğini söyleyince hemen fırladım. Ne olmuştu pek anlamadım. Meğer Bakan öldürülmüş...

Eve dönerken bir telefon daha aldım; kayınbiraderimi de yarın ifade vermeye çağırmışlar.

Muhammed

Bahardan kalma bir gün, insanın böyle havalarda içi açılıyor. Dün akşam emniyette yaşanan olayların ardından ekip iyi bir uyku uyuyamadan doğruca mahalleye geldi. Namaz çıkışı tokalaşıp hemen karşıdaki henüz ismi konmamış çay ocağına doğru yürürlerken Ali konuyu açtı:

- Nedir bdirader bu başımıza gelenler?
- Abi sorma ya. Her şey iyi gidiyordu zaten belliydi bir aksilik olacağı.
- Enseyi karartmayın abi. Vardır her şerde bir hayır.
- Benim kayınçoymu da sorgulamışlar.
- Onu neden sorgulamışlar ki?
- Çılgın belediyecinin okul arkadaşı. Aynı zamanda çay ocağına getirdiği kızı da tanıyormuş. Anladığım kadarıyla şüphelilerden biri kızmış. Onlarla ilgili birkaç soru sormuşlar. Nereden tanıyorsun? İlişkiniz ne? vs. Bizimki de baya korkmuş. Ne yalan söyleyeyim ben de korktum.
- Biz de korktuk. Hele polis Emir deyince içim bir daraldı.
- Polisi görünce çok korkmadım ama elemanın adını duyunca bir küçük sarıldım. Korktumsa o zaman kortum. Allah’tan şerefsizin arabasına bir taş attık diye geçirdim içimden. Neyse konuşmayalım ölmüş adamın ardından. Dedim ama o gün size bu işte bir iş var diye.
- Hangi gün? Gerçi sen her gün bir şeylerden işkilleniyorsun.
- Şu belediyecinin çılgın olduğu gün. Karıyla geldiği gün ya hatırlasanıza! Gözüm bir yerden ısıyor ama bir türlü çıkartamıyorum nereden tanıdığımı.
- Aman neyse ya eleman öldü işte bundan sonra hesabını Allah’a verecek.
- Nasıl öldürüldüğünü sır gibi saklıyorlar ama duyduğuma göre yanında Necîb Mahfûz’un bir kitabını bulmuşlar. Acaba o da sabahları Rahman suresi okuyor muydu?
- Nereden çıktı bu? Bir insan bunu niye merak eder? Hem Necîb Mahfûz ne alaka?

- Ben de anlamadım. Mısırlı bir yazar, suikast girişimine uğramış, Nobel ödülü falan var. Mısır'ın siyasi tarihini hatta yaşadığı dönemlerdeki toplumsal hareketleri ve kültürü iyi yansıtıyor. Romanları için hem tarihi hem sosyolojik hem siyasi... İşte her şeyin romanı olduğunu söylüyorlar. Toplumsal sorunları iyi yazıyor aslında. Kadın anlatıları zayıf, gayr-ı meşru işleri anlatırken de üstün körü geçiyor. Biraz hayatına bakmıştım, Vefd destekçisi olarak başlıyor ama onu şu bu partici olarak çağırmak biraz abes olur. Mısır'ın modernleşmesini savunan bir Mısır milliyetçisi denebilir. Hiç Kahire'den çıkmamış da zaten. Eserlerini biraz okudum da bazen çok iyi bazen de sanki öylesine yazılmış kahve muhabbetleri gibi, gerçi yazın hayatının sonuna doğru kaleminin güçlendiği görülüyor ama ne bileyim işte tam olarak tatmin olamıyorum. Bazı eserleri tekrar ediyormuş hissini veriyor. Ama yaşadığı dönemin Mısır'ını sokak sokak anlatıyor da adam.

- Hangi eserleri? Hem bu olayla alakası ne?

- Musa hocanın, Mahfûz'un eserlerinin çoğunu incelediği bir kitabı da var sanırım oradan bakarız. Şimdi tek tek eserlerini sayamam. Olayla ilgisini ben de pek kuramadım. Hangi kitabını bulmuşlar?

- Ne bileyim ya boş verin şimdi onu. Tümer, çocuğa söyle de bize çay getirsin.

- İçmeyen var mı? Vehbi bize beş çay evladım.

Konuşmaları hangisinin yaptığı önemli değil. Konuşanlar değişse de sanırım konuşulanlar hep aynı olurdu. Bakanın ölümü ucundan kıyısından hepsini korkutsa da çok hızlı bir şekilde toparlanıp devam ettiler. Birkaç ay sonra Fikri evlendi. Düğününde biraz soğuk bir hava vardı. Babası ekibe pek iyi gözle bakmıyordu. Yine de her şeye rağmen güzel bir düğün oldu. Emir çocuk bekliyor, Hamza da babasının işini üstlendikten sonra iyiden iyiye hayır babası olmuştu. Allah da o dağıttıkça işlerini açıyordu. Ali üçüncü çocuk haberini verdiğinde biraz üzgün gibiydi sonra yanlış alarm olduğunu anladıktan sonra rahatladı. Tümer çayı kötü yapmaya başladı. Bu çaycıların başlarda çayı güzel yapıp sonrasında bozması meselesini birçok açıdan tartıştılar ama henüz bir sonuca ulaşamadı. Alınan duyumlara göre bu problem sadece Tümer'de değil yeni eski fark etmeksizin bütün çay yapan mekânların ortak sorunu gibi duruyor. Sebebi hakkında akla gelen uçuk fikirler var tabii. En olası olan ise insanların tat almasına yarayan reseptörlerinde sadece çayın tadını algılamasını etkileyen bir virüsün yayılmış olması... Tümer dahil bütün çaycılar yaptıkları çaya güvendiğinden bu görüşü şikâyet eden müşterilerine söylemeye başladılar bile...

Adına açlık, korku, hedef, amaç vb. birçok şey deniyor yaşadıkları için. Aramızda da birçok insan benzer şeyler yaşıyor ama maalesef herkes bu kadar şanslı olamıyor.

Bazen de aramıyor insan, çaba bile sarfetmiyor. Hayat bir şekilde geçiyor işte...
Bakanın öldürüldüğü gün ne mi oldu? Bakan öldürüldü işte. Tıpkı o anda dünyada ölen diğer insanlar gibi. Sadece biraz vaktimizi çaldı o kadar. He bir de mekân, o gün yaşanan olaylardan sonra gençler arasında Korku Çay Ocağı diye anılmaya başladı. Ne kadar saçma bir isim değil mi?

**Korku Çay Ocağı, İnsan Cad. No: 2
Umut Camii Karşısı-Kurtuluş 2023**

YOBAZ ADAM: NECİB MAHFÛZ

Merhaba, yobaz adam. İnsan bir kere doğduğu şehrin dışına çıkar, be. Senin seçmediğin, Allah'ın takdir ettiği şehirden niçin çıkmıyorsun?

In this article, we are going to...

1911 Kahire doğumlu Mahfuz, bir tesadüf eseri yine Kahire'de ölmüş. Kitaplarından Türkçe'ye çevrilen eserleri, orijinal dili olan Arapça yerine Kahire Amerikan Üniversitesi'nin baskılarından olduğu için, benim gibi Arapça bilmeyen sıradan okuyucu için anlaşılması güç ancak tüm gün Arapça ile uğraşan Ömer Abi için kolaylıkla fark edilen hatalar mevcut. Mahfuz; akıcı dili, sade anlatımıyla okuyucuyu yormayan, ancak Mentesh gibi 300 km/h hızla da gitmediğimiz keyifli bir okuma vadediyor. 70 yıllık yazarlık hayatına sığdırdığı 35 roman, 350 kısa öykü, 26 film senaryosu, onlarca köşe yazısı ve 7 oyun ile zengin bir külliyata sahip. Acaba "Ortadoğu'nun Balzac'ı" lakabını da bu yüzden mi aldı?

Peki, biz bu adamı neden okuduk? Mısırlı diye mi? Müslüman diye mi? Mahfuz'un yaşadığı ve anlattığı "Mısır Modernleşmesi" Türkiye'nin modernleşmesine benziyor diye mi? Nobel aldığı veya Nobel alan ilk Müslüman/Arap diye mi (ki Nobel'i de almaya tenezzül etmemiş, kızlarını göndermiş)? Kahire'yi çok seviyoruz diye mi? Hiçbiri değil... Oktay abi önerdi ve okumaya karar verdik. Günün sonunda, okumaktan memnun kaldığımı ifade etmeliyim. Düşünmeden edemiyorum, Kemah'ta da bu kadar hikâye çıkar mıydı? Çıksa da Nobel alır mıydık? Kendi Necip Mahfuz'umuzu çıkartmadan bilemeyiz herhalde.

Kahire'nin ekseri sokağında ve çölünde gezindik, hikâyenin kahramanlarıyla -bazen hayali, bazen de gerçek kişilerin yansımalarıyla- mezarlıkta vurulduk, babamızın dükkanının önünden geçmemek için yolu uzattık, gece alemde sabah ibadette olduk, evden dışarı adım attığımızda araba çarptı ve daha nice-leri... Peki sana soruyorum beyim: Altı-üstü bir camiye gitti diye insan karısını boşar mı? Neyse...

Bu yazıyı yazmadan önce Ekşi Sözlük ve 1000kitap.com gibi yerleri hızlıca taradım. Bilgi çöplüğü Ekşi Sözlük'te de iddia edildiği gibi realist bir yazar olduğunu iddia edebiliriz herhalde. Acizane tavsiyem, herhangi bir kitabı okumaya karar verme aşamasında kesinlikle Ekşi Sözlük'e başvurmayın. İnsanlar çok sevdiği yazar/kitapları fütursuzca övüyor, "Ortadoğulu olmanın en güzel yanı" olduğunu iddia edebiliyorlar. Hayır, zannımca Ortadoğulu olmanın en güzel yanı olsa olsa mutfağıdır. Ek olarak, insanların çoğunlukla "Hırsız ve Köpekler" ile "Aynalar" kitabını yorumladığını ve -abartı seviyesinde- sevdiğini müşahade ettim.

Öte yandan 1000kitap.com'da Necip Mahfuz sayfasını incelediğimde yazara 2159 kişinin ortalama 8/10 puan verdiğini gördüm. 5 üzerinden puan veren bendeniz, Mahfuz'a ancak 3 verdiğim için genel kanaatten bir nebze düşük puan verdiğim görülüyor. Yüksek puan verenlerin -Sözlüktekiler gibi- Mahfuz'u fütursuzca övdüğünü, düşük puan verenlerin de belki de çeviriden kaynaklı olarak olay örgüsüne hâkim olmadığını, kahramanları anlamadığını ifade ettiğini not düşmüş olayım.

Kendi kanaatlerimi deklare (!) edecek olursam; uzun soluklu, sıkmayan ve zorlamayan bir dili olduğunu tekrar ifade edeyim. Kahramanlar tutarlı, kahramanı tanıdıktan sonra kimin ne halt edebileceğini, nereden gol yiyebileceğini ve sonunu tahmin edebiliyor olmak kitabı okurken şaşkınlık duygusunun eser miktarda olmasını sağlıyor ve beni rahatsız etmiyor.

İddiası olmayı geç, nesnel olarak da iyi bir yazar olmayan bendeniz, ziyadesiyle dışarıdan aldığım bilgilerle doldurduğum yazımı nihayete erdirirken, yazı yazma sürecinde oldukça zorlandığımı ifade etmek isterim. Mahfuz'u okuyalı bir süre geçtiği için midir bilinmez, aklımdaki çoğu bilgi uçmuş, gitmiş. Siz sevgili okuruma ve (varsa) dinleyicilerime sevgi ve saygılarımı sunuyor, inşallah 2 ay sonra yazacağım Ömer Seyfettin'in yazısını kafamda kurgulamak üzere müsaadenizi istiyorum.

RESPECTED SIR

*Senin gönlün daima meshur ve musahhardır, Mazursun...
Sen gamın ne olduğunu hiç bilmedin, Mazursun.
Ben sensiz bin gece kan yuttum,
Sen bir gece sensiz kalmadın, Mazursun*
Ahmed Gazali

İnformal: Sayın Genel Müdür;

Formal: Saygıdeğer Necîb Mahfuz;

İnformal: Senin de bildiğin üzere yıllardır aynı şeyi yapıyorum. Önce dostlarla beraber okuyoruz. Sonra ben adetim olduğu üzere okuma bitince mektubu yazıp iletiyorum. Bu mektubu yazarken ilk defa çok zorlandım. Normalde tarzım bellidir; bazı över, bazı döver, bazı söver...geçerim. Ancak bu sefer yeni bir tarz denemek istedim. Önce mektubun içinde bizim oraları anlatan bir hikâyeyi eklemek ve onun üzerinden sana ince atıflar yapmak istedim. Olmayınca, acaba bizim İsmet ve Feqiyi sana dost edip üçünüzü Kudüs'te mistik bir hikâyenin kahramanı yapabilir miyim diye düşündüm? Denedim! Sonra baktım ki karakterler almış başını gidiyor bir ara Mahmud Derviş ve Ebu Ubeyde ile maceradan maceraya koşuyordun, derken Hz. Ömer ve Selahaddin-i Eyyûbî geldi falan... Ohoo dedim! Bunlar Necîb'i yer diye düşündüm. Ve dâhi en iyi yol bildiğin yoldur deyip bazı övmeye, bazı dövmeye, bazı sövmeye geldim.

Formal: Sana yazma amacım, senin eserlerinle geçirdiğimiz okuma gruplarının bana kattığı deneyimleri paylaşmak ve içsel dünyamda uyandırdığın duyguları ifade etmektir. Arkadaşlarımla birlikte romanlarını okumak, bize derin sohbetler ve farklı bakış açıları kazandırdı.

İnformal: Şöyle oldu; seni okuyalım diye dostlara ben tavsiye ettim. Esasında daha önce birkaç kitabını okumuştum. Bilim Sanatta Mustafa Hoca da her muhabbetinde senin Muhterem Efendim kitabına atıf yapıp duruyordu. Hatta ben de ona bir reddiye yazıp, asıl Türkiye Bürokrasisi Muhterem Efendim'de değil Kahire Modern'dedir dediydim. Neyse işte, dostlara okuyalım bu Mısırlı Genel Müdürü dedim. Mısır'daki modernleşmeyi anlatıyor, Türkiye ile benzeşen bir süreç, bize önemli katkıları olur... Birde Nobel almış bu abi -hatta parasını almış ama ödülü almaya gitmemiş.- dedim.

Formal: Aradan yıllar geçmiş olsa da eserlerin Arap edebiyatına kattığı muazzam değeri takdir etmek için bu satırları yazıyorum. Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandığın 1988 yılı, Arap edebiyatının gurur verici bir anıdır.

İnformal: Umum yazarlarda olduğu gibi sadece dilimize çevirisi yapılan kitaplarından okumalar yaptık. Coğunlukla Hit Yayınları ve Kırmızı Kedi Yayın Evi. Özellikle Kırmızı Kedide Kahire Amerikan Üniversitesinin İngilizceye çevirdiği eserlerin telif hakları alındığından çevirmenler eserleri İngilizceden Türkçeye çevirirken Arapça yazdığın o güzelin tasvirlerin anasını ağlatmış. Bir de adamlarda din yok, diyanet yok, duba yok, dolayısıyla dini terminoloji kullandığın bir yer varsa da artık yok. Demem o ki detaylar sizlere ömür olmuş bazı yerlerde.

Formal: Türkçeye çevirisi yapılan eserlerini okudum ve bu yolculuk, Mısır ve Arap dünyasının zengin tarihini keşfetmemi sağladı. Kahire'nin sokaklarında dolaşmak, romanlarında yansıttığın canlı atmosferi daha da yakından hissetmeme neden oldu. Detaylar, şehrin nabzını titizlikle hissettiriyor.

İnformal: Valla genel itibariyle karakterler iyi seçilmiş. Kahvede iyi dedikodu dinlemiştin. O ki kim evinde bir şey olmuş gelmiş anlatmış, hemen kulak kabartıp onu romanına karakter yapmışsın anlaşılır. Tabi kahveye nargile fokurdatmaya genelde orta sınıf gelince sende de baskısı hissediliyor. Siyasi meselelere gelince sen nabza göre şerbet işini çözmüştün Sayın genel Müdür. Entelektüellikle ilgili gazetecilik çevresinden gelen birkaç ilham var ama eh işte...

Formal: Romanlarında karşılaştığım çeşitli karakterler aracılığıyla, Mısır orta sınıfının ve entelektüellerin yaşadığı deneyimleri anlamak daha derin bir boyut kazanıyor. Sansür ve siyasi çalkantıların gölgesinde, karakterlerin hayal kırıklıkları geniş bir toplumsal panoramayı yansıtıyor.

İnformal: Senin için Mısırın Balzacı diyorlar. Arapların Balzacı diyende gördük. Romanlarından sonra mümkün merteye o romanlarla ilgili yazılmış akademik metinleri okumaya özen gösterdik. Ama sana bir şey diyeyim mi? Ha bu bilinç akışı, gösterge bilim, nedensizlik ilkesi, karakterlerin içsel monologları...

Düşün, uzay çağında bir ayağımız,
Ham çarık, kıl çorapta olsa da biri
Düşün, olasılık, atom fiziği
Ve bizi biz eden amansız sevda...

Formal: Batılı edebi etkilerle birlikte Arap edebiyatına getirdiğin yeniliklere hayran kaldım. Bilinç akışı tekniği, romanlarında derin bir içsel dünya yaratmada sana benzersiz bir güç veriyor. Bu, Batılı ve Doğulu unsurları ustaca birleştirdiğin ve kendi estetiğini oluşturduğun bir özellik.

İnformal: Romanlar güzel!
Güzel; ama bir pürüz var.
Güzel; ama başıma kim bilir ne belâ açar
Güzel; ama daha temiz olabilirdi.

Unutma ger güzelin ardın sıra bir ama gelir. O ki romanlar bazı bazı yoruyor be. Yani para hepimize lazım. Tamam mesela başka abiler de gördük para için bazen aynı şeyi dolandırıp, ısıtıp önümüze koyuyorlar. Ama Sen Necîb

Mahfûz'sun kendine gel. Sana Nobel'de para verdiler ya daha ne edeceksin bu kadar parayı. Ha bir de şey var bazı eserlerini okuyunca ellam ben bunu daha önce okudum hissi veriyor azıcık batıdan esinlenme var gibi he? Dini ve toplumsal çatışmalara gelince Sosyalistin dini olmaz ama tatlı dillidir. Eyvallah! Ama bura Mısır baba sen de Necîb Mahfuz sanki din eleştirilecekse de daha kaliteli daha farkında ve daha bilinçli eleştirilmeli. Dogmatik bir şey bu onun için olayın üzerine eğilmek, öğrenmek ve ciddi yaklaşım eleştirmek icap eder. Ama yine de dönemin siyasi olaylarına bakışın güzel düşündürücü. Devlet memuru olman itibarıyla bürokrasiyi ve rezilliğini daha bir karizmatik anlatmışsın belki de bizde de öyle olduğu için hoşumuza gitti. Gerçekçilik ve romantizm meselesine gelince bir geçisin oldu haklısın. Peki dedik bizde. Sonra geniş gevşedin. Tabi dönemin şartları... Seni de anladık ve saygı duyduk. Sosyalist adam-sın yakışıyor da bemezaz.

Formal: Romanlarının yarattığı çalkantı, sanatın sınırlarını zorlamanın ve düşündürmenin gücünü bir kez daha kanıtladı. Bu cesur duruş, edebiyatın sadece güzellikleri değil, aynı zamanda zorlayıcı soruları da ele alması gerektiğini vurguluyor. Yazınların cesaret dolu bir alegori olarak öne çıkıyor. Modern dünyanın karmaşıklıklarını, dini ve toplumsal çatışmaları, sürükleyici bir anlatı içinde işleme, gerçekçilik ve romantizmin ustalıkla birleşimi, okuyucuyu bir zamanların Mısır'ına götürürken, aynı zamanda evrensel bir insan deneyimi sunuyor.

İnformal: Senin bu Kahire meselesi nedir ya bir ara anlatsana. İmkân vermişler git gez gör dünyayı.

Formal: Eserlerin, 1930'lardaki tarihi romanlardan günümüzdeki izlenimci gerçekçilik aşamasına kadar büyük bir evrim geçirdi. Ancak, değişmeyen tek şey, anavatanı Mısır ve doğduğu şehir Kahire'ye olan sevgin oldu.

Mahfûz'sun kendine gel. Sana Nobel'de para verdiler ya daha ne edeceksin bu kadar parayı. Ha bir de şey var bazı eserlerini okuyunca ellam ben bunu daha önce okudum hissi veriyor azıcık batıdan esinlenme var gibi he? Dini ve toplumsal çatışmalara gelince Sosyalistin dini olmaz ama tatlı dillidir. Eyvallah! Ama bura Mısır baba sen de Necîb Mahfuz sanki din eleştirilecekse de daha kaliteli daha farkında ve daha bilinçli eleştirilmeli. Dogmatik bir şey bu onun için olayın üzerine eğilmek, öğrenmek ve ciddi yaklaşım eleştirmek icap eder. Ama yine de dönemin siyasi olaylarına bakışın güzel düşündürücü. Devlet memuru olman itibarıyla bürokrasiyi ve rezilliğini daha bir karizmatik anlatmışsın belki de bizde de öyle olduğu için hoşumuza gitti. Gerçekçilik ve romantizm

meselesine gelince bir geçisin oldu haklısın. Peki dedik bizde. Sonra geniş gevşedin. Tabi dönemin şartları... Seni de anladık ve saygı duyduk. Sosyalist adam-sın yakışıyor da bemezaz.

Formal: Romanlarının yarattığı çalkantı, sanatın sınırlarını zorlamanın ve düşündürmenin gücünü bir kez daha kanıtladı. Bu cesur duruş, edebiyatın sadece güzellikleri değil, aynı zamanda zorlayıcı soruları da ele alması gerektiğini vurguluyor. Yazınların cesaret dolu bir alegori olarak öne çıkıyor. Modern dünyanın karmaşıklıklarını, dini ve toplumsal çatışmaları, sürükleyici bir anlatı içinde işleme, gerçekçilik ve romantizmin ustalıkla birleşimi, okuyucuyu bir zamanların Mısır'ına götürürken, aynı zamanda evrensel bir insan deneyimi sunuyor.

İnformal: Senin bu Kahire meselesi nedir ya bir ara anlatsana. İmkân vermişler git gez gör dünyayı.

Formal: Eserlerin, 1930'lardaki tarihi romanlardan günümüzdeki izlenimci gerçekçilik aşamasına kadar büyük bir evrim geçirdi. Ancak, değişmeyen tek şey, anavatanı Mısır ve doğduğu şehir Kahire'ye olan sevgin oldu.

İnformal: Tasvirler ve kurgu işinde iyi olduğu söylemeliyim. Ama sonunu çok zayıf ve kötü bağıyorsun bence. Yani bazı kitabında birden çok olay ve kurgu var bunların hepsi kendi başına çok iyi romanlar olabilir gibi geliyor. Fikir iyi ama çalışmak gerekiyor biraz. Gayretli olduğundan şüphem yok. Ama Balzac olsaydı bu fikirler ve kurguları harika bir şekilde işler ve sonlandırır. Batılı edebi akımlardan etkilendiğini reddetsen de bu akımlardan ödünç aldığını özgürce kabul etmelisin. Sadece sonunu bağlamakta biraz ustalaşsaydın Nobel'in yanında Holosko artı bir miktar da yara verebilirdim sana.

Formal: Romanlarında öne çıkan bir unsur, sahne kurma yeteneğidir. Mısır şehirlerini ve kasabalarını hem canlı hem de atmosferik bir şekilde tasvir ediyorsun. Kahire'deki bir tren istasyonunu ve çevresindeki mahalleleri, "arabalar, otobüsler, yayalar, işportacılar, gürültü, geniş caddeler, gürültü" gibi kelimelerle tasvir ediyorsun. Ancak tasvirin şehrin kendisiyle sınırlı değil, çünkü niyetin "her yerde çelişki ve zıtlık" olarak gördüğü şeyi vurgulamaktır. Bu nedenle "batmadan önce son bir mücadele veren güneşin sıcak ışınlarını ve mücadele kaçınılmaz olarak bittikten sonra görevi devralmak için bekleyen hoş ve serin bir esintiyi" tasvir etmeye devam ediyorsun. Bu paradoksal koşullar daha sonra "Kahire Oteli'nin önündeki kemerli bir cadde", "kapının yanında bağdaş kurmuş şarkı söyleyen" bir dilenci, "her iki tarafı dükkanlarla dolu" bir cadde ve "kaldırımların her tarafına saçılmış mal yığınları" ile vurgulanır.

İnformal: Valla bu mektubu yazarken en son kendimi bu tarzda buldum. Zor şartlar altında yazdım. Kitapları da zor şartlar altında okudum. Bazen çok yoruldu. Zaten kitaplara ek olarak okumaya çalıştığımız makaleler de bitik durumda idi. Türk Akademisi bitmiş. Musa Yıldız ve Rahmi Er Hocalar olmasaydı herhalde makale sayısı bir elin parmaklarını geçmeyecekti. Herkes bunlardan tırtıklamış. Hoş diğer yazarlarda da farklı değildi. Şimdi yaşayıp Türkiye'ye gelseydin sana kahvede bunu anlatabilirdim. Çok güzel bir roman yazabilirdin. Öyle işte. Her sabah Rahman Suresi ile güne başladığını söylüyorsun demeçlerinde, Allah seni o Rahman Suresinin hürmetine cennetine alsın. (Belki ol va- kit bizim Muhammed'i görürsün, beni sana anlatır.) Allah'tan umudunu kesme Sosyalistler de cennete girebilecekler. Kafanı çarpmayaydın iyiydi!

Formal: Bu mektup, sadece hayranlığımı ifade etmek değil, aynı zamanda eserlerinin katmanlılığına ve senin edebi dehana duyduğum derin saygıyı yansıtmak içindir. Senden sonra akademi seni çokça konuştu ve araştırdı. Bilimin gelişmesine çok büyük katkıların oldu. Nur için de yat.

İnformal: Vesselam...

Formal: Saygılarımla

24 Cemazeyilevvel 1445

İstanbul

Oktay KAYMAK

Araştırmacı Roman Okuru

Bir de televizyonlarda altta

yazan benzer unvanların sahibi

MAHFÛZ DÖNGÜSÜ

Bir sene boyunca her
perşembesini bizimle geçiren
Necib Mahfûza...

I

Artan fiyatlar ve her geçen gün daha zor hale gelen yaşam şartlarına rağmen iş çıkışı yemekten sonra kendimizi kahvehaneye atıyoruz. Tarçınlar, kahveler, çaylar ve olmazsa olmazımız nargile dumanları eşliğinde dünya ahvalini konuşuyor, tartışıyoruz. Derinden gelen radyo sesi de masamızın bir diğer müdavimi. Her günümüz böyle geçiyor. Dostlarla her yer güzel deyip mekândan ayağımızı kesmiyoruz. Bugün de oradaydık. Her zaman olduğu gibi koltuğunun altında gazetesiyle geldi. Bugün her zamankinden şıktı. Şapka, siyah bir takım elbise, beyaz gömlek, küçük beyaz puantiyeli bir kravat ve tabii ki siyah gözlükleri. Her zaman oturduğu masaya sessizce çöktü. Bir tayf gibi hareket ettiğinden gelişi genelde dikkat çekmezdi. Tartışma anlarında sözü alan dostuma vereceğim cevabı hazırlarken kahve kapısının üst duvarına bakışlarımı sabitlemek mutadımdı. Bu gibi anlarda bazen içeri süzülüşünü görürdüm. Ancak çoğu zaman farkında olmadan masasına kurulmuş gazetesine gömülmüş olarak bulurdum onu. Kendisiyle hiç konuşmadık. Adını sanını bilmiyorum. Daima dalgacı ve neşeli dostlarıma da sormadım. Her akşam gelir, garson ne istediğini sormadan kahvesini suyunu ve nargilesini getirirdi. Dikkat ettim suyu hiç içmez daima kahveyle başlardı. Bu durumu da içten içe yadırgardım ya neyse. Gazeteden sonra yanından ayırmadığı deri çantasından birtakım dosyalar çıkarır başını nadiren masadan kaldırıp uzun uzun düşünerek yazardı. Belki tuhaf gelecek ama her seferinde sanki kulağına fısıldanan ilahi sözleri iyice dinleyip anlıyor sonra da bunları yazıya geçiriyordu. Tek bir dosyaya değil birçok kâğıda yazdığı da olurdu. Bu tuhaf hallerini kendimce anlamlandırmaya çalıştım. Hatta bu meseleyi bir akıl oyunu haline bile getirmiştım. O gün giydiği elbiseye göre işi değişiyordu.

Son zamanlarda aklımda onunla tanışmak fikri iyice yer etmişti ama bir türlü hayata geçiremiyordum. Daima dostlarla sohbet halinde olduğumuzdan ve ne yalan söyleyeyim gürültülü neşemizden çok da cesaret edemiyordum. Bizim farkımızda idi bunu biliyordum. Nadiren bize bakar sonra tekrar yazıya yumulurdu. O ete kemiğe bürünmüş vakarıyla konuşmadan bir sohbet halindeydi zaten. Can dostum Muhammed böylelerine “Ciddiyet tanrısı” derdi. Ona göre bu gibi kişiler aslında çok da dolu adamlar değildi ve suskunluğu kendilerine bir kalkan olarak kullanıyorlardı. Benzer yorumlarla uğraşmak istemediğimden bu adama dair meraklarımı dostlara açmaktan çekiniyordum. Biliyorum kulağa çok saçma gelecek ancak kendisine içten içe duyduğum saygıdan mıdır nedir biraz da onu ve gizemlerini kendime saklamak istiyordum. Dedim ya bir

çeşit oyun kurmuştum. Ancak bugün tuhaf bir şey oldu ve dağılma saatimizden önce farklı bahaneler öne sürerek masadakiler bir bir evlerine savuştu. Fırsat bu fırsat diyerek cesaretimi topladım ve kahvenin en köşesindeki masasına yanaştım. Yazıyordu. Gelişimi fark etmedi. Tam karşısındaki sandalyeyi çektim. Sesten irkildi. Başını kaldırdı. Bir yandan da ustalıkla gazetesini yazdığı kâğıdın üstüne çekiverdi. Yüzünde önce bir hoşnutsuzluk belirdi ancak sonradan bu alaylı bir gülümsemeye dönüştü. Selam verdim. Başıyla aldı. Kısaca kendimi tanıttım. Kaşlarını kaldırıp dudak bükerek mukabele etti. Bir adım ileri giderek “Üstadım ben de sizleri tanımak isterim” dedim ve uzun zamandır kendisini gözlemlediğimi bir çırpıda anlatıverdim. Bir an duraksayıp “Bu masada vermeden almak olmaz delikanlı” dedi. Anlayamamıştım. Neyi vermek neyi almak? Yüz hatlarına daha dikkatle baktım. Gözlerini benden ayırmıyordu. Kafadan 25 yaş büyük diye düşündüm. Bu çileli sessizliği yine o bozdu: “Bana anlatacağın her rüya karşılığında kendime dair bir bilgi vereceğim. Rüyanı bir kâğıda yazarak bana vereceksin. Dikkate değer bulursam tanışacağız. Artık bu kahvehaneye de gelmeyeceğim. Her gün bu saatlerde Hüseyini Camii’nin hemen yanında yeni açılan Kemah isimli mekânda olacağım. Rüyanı yazdığında beni orada bulabilirsin.”

Bunları dedikten sonra geldiğim masaya doğru baktı. Konuşmanın sonlandığını ve onu yalnız bırakmamı istediğini anladım. Selam vererek kalktım. Doğrudan evin yolunu tuttum. Demek o da benim gibi bir oyun kurmuştu. İlk anda garipsediğim bu teklif eve geldiğimde anlamlı hale gelmişti. Hodri meydan diyerek, olayları unutmamak için hemen kaleme sarıldım ve bu satırları yazdım. Çok yorgunum şimdi yatıyorum...

II.

Olmuyordu. Bir türlü onun beğenisine sunacak bir rüya göremiyordum. Önce görmediğim bir rüya kurgulamayı düşündüm ancak daha sonra anlaşılır diye vazgeçtim. Günler böyle gelip geçti. Ne uyuduğumdan bir şey anlıyordum ne de adam gibi bir rüya görüyordum. Kahvehanedeki gündem daima güncel meselelerdi. Bundan dolayı da rüyama hep Kahire Moderne daha doğrusu modern Kahire’ye dair meseleler giriyordu. Hep sıkıcı ve herkesin gündeminde olan şeylerdi. Ama artık bir şeylerle onun yanına gitmek istiyordum. Kendimce anlamlı olduğuna kanaat getirdiğim ilk rüyamı kayıt altına alıp yanına gidecektim. Dün geceki rüyamı uyanır uyanmaz kurgusuyla oynamadan bir çırpıda yazdım. Buluşma saatini ipe çektim. Kemah’a koşarak gittim, kapının önüne gelince heyecanım anlaşılmasın diye biraz dışarıda eğlendim. İçeri girdim. Yeni

açılmasına rağmen kısa sürede müdavimleri oluşmuş mekânda onu bulmak zor olmadı. Beni fark etmedi bir şeyler okuyordu. Yanaştım. Büyük harflerle Midad Sokağı yazıyordu. Geldiğimi anlayınca kâğıdı ters çevirdi. Doğrudan “Hemen okumaya başla” dedi. Hemen bir sandalyeye çöktüm. Yalan yanlış ağzını yüzünü kıra kıra okudum:

“İkinci cihan harbi esnasında ailesine bakmak üzere okulumu bırakmış biriymişim, babam ölmüş kardeşime ve anneme sahip çıkıyorum. Karşı apartmanda bir kız var içten içe ona yanığım ama biraderimin yaşında belli de etmiyorum.”

“Kâfi” diyerek sözümü kesti, “Sonunda ne oluyor?”. “Ne olacak kızı alıyorum” dedim gülümseyerek. Kaşlarını “hadi ya” der gibi kaldırdı, beni şöyle bir tepeden tırnağa süzdü. “Başlangıç ve Son’lar önemli sadece. Bu kumaştan o dediğin elbise çıkmaz genç adam” dedi. Bunları söylerken sesi buz gibiydi. Yazının başlığına baktı: Aşk Zamanı. Bıkıklıkla “peeeh” dedi. Daha da dikkat kesildim. Bir sigara yaktı. Bir iki fırt derin derin içine çekti. Sonra bir anda masadaki asla içmediği su bardağının içine sigarayı batırıp söndürdü. Ardından “Hân el-Halîlî’yi bilir misin? Orada Düğün Evi isimli bir mağaza var yanında da batı usulü bir kafe olan Karnak. Bir sonraki oturum orada olacak. Arayış’ta kal” diyerek kâğıdımı kaptı ve çantasına koydu. “Muhterem Efendim” diyecek oldum. “Nil Üzerinde Gevezelik vakti doldu beyim” dedi. Apar topar kalkıp çıktım.

Nasıl olduğunu anlayamadan kendimi evde buldum. Babam, ahaliye gazetede okuduğu bir intikam hikayesinden bahsediyordu. Kendisini hapse attıran eski eşi ve ortağından intikam almak isteyen bir hırsızın piramitlerin yakınlığında bulunan aşğının evinde polislerce sıkıştırılmasını ve vahşice öldürülmesini anlatıyordu. “Hırsız ve Köpekler” başlıklı bu yazının tamamını okumak istedim. Gazeteyi odama götürdüm. Yatağıma kendimi bırakıp hızlıca yazıyı okudum. “Hırsız da bu ikisi, köpek de!” deyip öfkeyle bir sigara yaktım. Komedinin üstündeki içilmemiş suya takıldı gözüm. Tadım kaçtı. Birkaç fırt içip doğrucu aynı onun yaptığı gibi suya bastım: coss. Rüya meselesi üzerine düşüncelerimi kitaplarla da geliştirmek için evde bulduğum rüya tabiri kitaplarını odama taşıdım. Sabah ilk işim bunlara bakmak oluyordu. Rüya işine bu kadar kafayı takmam kardeşimin de dikkatini çekmiş olacak “Bu orta çağ kalıntısı masallardansa daha bilimsel şeyler okumalısın” diyerek bana Rüyaların Yorumu isimli bir kitap hediye etti. Yatmadan önce bu kitabı ve klasik tabir kitaplarını tefeül usulüyle azar azar mütalaa etmeye başladım. Bakalım bugün kismetimize ne çıkacak...

III.

Hafta sonu olması hasebiyle geç saatlere kadar kitaplarla boğuştum. Böyle olunca neredeyse ikindiye kadar yattım. Kalkar kalkmaz yazıyorum çünkü ağızda zehir tadı bırakan bir kabus gördüm. Hep iyi rüyaları anlatacak değilim ya. Belki bununla dikkatini çekebilirim diye hepsini yazdım. Estağfurullah. Serap başlığını koydum. Bu rüyaya uygun bir isim mi acaba? Aşağıya sadece başını bırakıyorum. Ardından Karnak'taki buluşma saatine kadar onun yakınında bulunan Kuştımur Kahvehanesinde bekleyeceğim.

“Annem beni sabunluyordu. Yüzüne su atıyor, gülüşüp onunla oynuyordum. Çocuk değildim. Hatta ilk gençliği bile aşmıştım... Upuzun saçlarımı tarayan annem bana kendi elbiselerinden giydirmek istedi. Hiçbir sıkıntı yapmadan giydim. Sonra aynı odada yer alan iki farklı yatağa yatıp uyuduk...”

Rüyamı dikkatle sonuna kadar dinledi. Marpucu ağzından hiç çıkarmadı. O kadar çok duman oldu ki rüyaya uygun sisli bir ortam oluşturuyor sandım. Bitirince sustum. Annesinin terk ettiği eşi yerine koyduğu ama bir yandan da kız gibi davranarak büyüttüğü bu sebeple başarısız bir evlilik yapan, bütün hayatı büyük bir kifayetsizlik örneği teşkil eden rüyamdaki zavallı kişi benim gibi ezilmiştim. Aklımı okur gibi “Zamanın Hükümü, Ezilenler için daha çetindir” dedi. Kendi kendine mırıltıyla ekledi: “İbn Sîrîn ve Nablûsî bunlara ne derdi acaba?” Elimdeki evrakı sessizce alıp yırttı. Başıyla yanımızda bulunan sobayı gösterdi. Kâğıtları ateşe bırakmamla erimeleri bir oldu. Sustuk. Nargile fokurtuları ve radyoda çalan Feyrûz eşliğinde zihnimde bir soru belirdi: “İbn Sîrîn de kim oluyordu?” Kafam iyice karışmıştı. Bir Dilenci gibi umutla gözlerine baktım. Sakince çantasından bir defter çıkardı. “Esir Üniforması” adında yürek burkan bir hikâye okudu. Bu, aramızdaki ilişkide bir ilerlemeyi temsil ediyordu. Can kulağıyla dinledim. “Yağmur olup yağın aşktan benim nasibime düşen de bu” dedi. Ardından her bir kelimeyi vurgulayarak ekledi: “Bin Birinci Gecedin Sonra, Cebelavi Sokağının Çocukları, Bildircin ve Sonbahar, teksin Allah birsin Allah...” Sustuk. Zaman ve Mekân bir anda anlamını yitirdi. Dalmışım, kendime geldiğimde yoktu...

IV.

O günün üzerinden tam yirmi beş yıl geçti. Bir daha onu hiç görmedim. Kuş olup uçmuş İbn Fattûme ile seyahatlere çıkmıştı. Ama ona verilmek üzere tüm rüyalarımı kaydetmeye devam ettim. Bulamayacağımı bile bile Kahire'deki tüm kahvehanelere gittim, hiçbirinde yoktu. Yokluğu da varlığı gibi olmuştu. Kendimce bir arama yöntemi geliştirdim. Bölge bölge kahveleri tespit edip her

gün birine gidiyordum. Mekânda oturuyor hiç kimseyle konuşmadan sadece çantamdan çıkardığım rüya dosyalarımla ilgileniyordum. Bazen bir bazen beş dosyayla uğraştığım oluyordu. Artık beni tanıyan dükkân sahipleri ve garsonlar ne isteğimi sormadan nargilemi, suyum ve kahvemi getiriyorlardı. Suyu hiç içmedim. Birbiri ardına açılıp kısa sürede çok sükse yapan Saray Gezisi, Şevk Sarayı, Şeker Sokağı ve hatta Aynalar gibi tuhaf isimli mekanlarda daha uzun süre geçirdim. Bu mekanların müdavimi olmuştum ama dikkatli olmayan gözlerin beni fark etmesi mümkün değildi. Sessizce içeri giriyor, sadece yazılarla ilgileniyor, sessizce çıkıyordum. Ama bugün çok tuhaf bir şey oldu. Uzun zamandır gittiğim kafede her zamanki yerimde otururken daima eğlenceli bir kalabalık içinde gördüğüm bir genç çekingen bir halde yanıma yanaştı. Çalıştığım Başkanın Öldürüldüğü Gün isimli dosyanın üzerine gazetemi çekiverdim. Karşımdaki sandalyeye oturdu. Kendini tanıttı. O an aklımda şimşekler çaktı. Neden olmasındı ki? Belki de bu da oyunun bir parçasıydı ve benim sürdürmemi istiyordu. Sıcak bastı, şapkamı çıkarıp masaya koydum, küçük beyaz puantiyeli kravatımı gevşettim. Siyah gözlüklerimin ardından ona alaycı bir gülümseme ile baktım. Uzun zamandır beni izlediğini ve tanışmak niyetiyle yanıma geldiğini söyledi. Kararımı vermiştim. Oyuna dahil olacaktım. Nargilemden bir nefes çekip dumanını yüzüne üfledim ve “Bu masada vermeden almak olmaz delikanlı” dedim. Afalladı. Ne demeye çalıştığımı anlamaya çalışıyordu. Biraz bekledim. İyice daraldığını görebiliyordum. Ekledim: “Bana anlatacağın her rüya karşılığında kendime dair bir bilgi vereceğim. Rüyanı bir kâğıda yazarak bana vereceksin. Dikkate değer bulursam tanışacağız. Artık bu kahvehaneye de gelmeyeceğim. Her gün bu saatlerde Hüseyini camiinin hemen yanında eskiden ismi Kemah olan Eylül adlı mekânda olacağım. Rüyanı yazdığında beni orada bulabilirsin.”

Bülbüldere Kahvehanesi

İLİM VE
MEDENİYET
- D E R N E Ğ İ -

   ivmdernegi

 ivm.org.tr